

Fondată: 1998
Anul XVIII

ELANUL

Nr. 159
MAI
2015

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

Aspecte de gastronomie în nord-vestul județului Vaslui

Dan RAVARU

Gastronomia sau arta culinară moldovenească s-a bucurat dintotdeauna de o prețuire aparte. Nu numai călătorii străini, dar și românii din alte părți ale țării au avut și au în continuare cele mai alese laude la adresa gospodinelor de aici, care prin hărnicia și priceperea lor obțin produse alimentare neegale în alte zone ale României. Și, pentru a nu fi uitată savoarea bucătăriei moldovenești, mulți scriitori i-au consemnat calitățile în scris. Să amintim că prima carte de bucate din Moldova a fost scrisă de Mihail Kogălniceanu, iar Creangă și, mai ales, Sadoveanu au excelat în descrierea unor ospățuri și a meselor servite la acestea.

Studii etnografice de specialitate au fost mai puțin numeroase, dar foarte bine documentate. Unul dintre acestea, cu referință directă la teritoriul „Movila lui Burcei”, a fost realizat de două foarte apreciate cercetătoare din cadrul Muzeului Etnografic al Moldovei, Aspazia Crudu și Emilia Pavel, publicat în Acta Moldaviae Meridionalis, XII – 1992. Acest studiu ne va servi ca ghid în prezentarea noastră.

- continuare în pagina 2 -

Românii în ultimul deceniu comunist. Scrisori din anii '80 (5)

Dr. Liviu ȚĂRANU, CNSAS București

Din punct de vedere tehnic controlul corespondenței de către Securitate se baza pe ideea că unii dintre cei urmăriți transmiteau informații prin intermediul scrisorilor în mod codificat. Tocmai această codare a conținutului era preocuparea principală a ofițerilor din Unitatea Specială „S” care aveau, între altele, sarcina de a descoperi variantele de codificare folosite de expeditori: scriere cu cerneală simpatică, indigoul alb, textul convențional, cifrul, hârtia șablon, limbajul textelor etc.

În cazul textului scris cu cerneală simpatică, între rândurile scrise convențional, se insera mesajul invizibil cu ochiul liber. Această scriere putea fi însă depistată cu ajutorul piramidonului, apei, cu zeamă de lămâie, urină, salivă, alcool etc. Acest control fizico-chimic avea loc doar în cazul în care scrisoarea devenea suspectă în ochii lucrătorului operativ care o „exploata”.

Indigoul alb era o altă metodă de ascundere a conținutului real al unei scrisori. Aceasta consta în folosirea unei coli albe de hârtie îmbibată cu anumite substanțe chimice și care suprapusă peste o altă coală, prin presare imprima scrisul invizibil. Acesta, ca și în cazul „cernelii simpatică” putea fi identificat doar în urma unui control tehnic.

Dacă cele două metode de mai sus erau utilizate mai puțin în corespondența obișnuită, textul convențional era mult mai frecvent folosit, fiind și cel mai ușor de folosit. Exista și aici un impediment și anume – textul trebuia convenit în prealabil între expeditor și destinatar, înțelesul fiind mereu altul decât cel aparent. Una din posibilități era plasarea a câte unui cuvânt, la începutul, mijlocul sau capătul fiecărui rând al scrisorii, citirea făcându-se pe verticală sau diagonală paginii.

- continuare în pagina 11 -

SIMPOZION CULTURAL LA ROȘIEȘTI DE RUSALII

Dr. Nicolae IONESCU

În Duminica Mare numită și a Rusaliilor, în ziua de 31 mai 2015, Primăria comunei Roșiești în colaborare cu Academia Rurală Elanul, Școala Gimnazială „Veniamin Costachi” Roșiești și Centrul Județean Pentru Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui a organizat un simpozion de istorie și tradiții locale, în cadrul acțiunilor prilejuite de Ziua Satului, aflată la a-XI-a ediție. Într-adevăr, comunitatea locală a fost în sărbătoare, sătenii participând la diferite activități din acea zi, a Pogorării Sfântului Duh, când este și hramul Bisericii Satului. Experiența acumulată de edilii comunei și-a pus amprenta pe aceste momente, autoritățile reușind să atragă unii sponsori necesari, în vreme de criză, la o manifestare complexă cu reverberații culturale și spirituale de anvergură.

- continuare în pagina 18 -

Primăria și Consiliul Local Roșiești
Școala Gimnazială „Veniamin Costachi” Roșiești
Asociația Culturală „Elanul”

Simpozion

**ROȘIEȘTI
CULTURĂ
TRADIȚIE
ISTORIE**

Ediția a VI-a
31 mai 2015, ora 10.30
Căminul Cultural „Nicolae Bagdasar” Roșiești

Aspecte de gastronomie în nord-vestul județului Vaslui

- urmare din pagina 1 -

Cercetătoarele subliniază mai întâi importanța studiului alimentației, citându-l pe reputatul etnograf și geograf Simion Mehedinți: „hrana este un indice de civilizație de importanță fundamentală pentru etnograf și anume cel mai vechi indice, deoarece nevoia de hrană și de tehnica hranei au fost din capul locului resortul cel mai puternic al civilizației omului”.

Așa cum remarcă toți observatorii, în primul rând călătorii străini, mămăliga – inițial din mai, apoi din porumb (sec. al XVIII-lea), a fost hrana de bază, celelalte alimente – legumele, brânza, carnea preparată în mai multe feluri, constituind „udătura”. Deoarece avem în vedere mediul rural, hrana tradițională trebuie relaționată cu calendarul religios, cu perioadele de post și de „dulce”. Dar și în perioadele în care nu sunt restricții alimentare, hrana variază în funcție de sărbătorile mai mari sau mai mici, legate de hramul satului sau de sfântul ocrotitor al familiei.

Alături de mămăligă, borșul reprezintă o permanență a alimentației, în diferite variante: cu carne, fasole, cartofi, sfeclă, cu „buruieni”, în timpul verii, când acestea se găsesc din belșug. Ouăle cunosc și ele o largă întrebuintare, consumate în mai multe feluri, distingându-se în zonă cohiurile moldovenești, fierte în apă și cu unt deasupra. Un alt fel de mâncare reprezentativă îl constituie sarmalele, care pot fi de mai multe feluri, după cum sunt „învelite”: cu varză, frunză de vie, podbal sau ștevie. De origine tură, sarmalele s-au răspândit în întreaga peninsulă balcanică, fiecare popor de aici revendicându-le ca produs propriu. Rețetele variază și după umplutură – turcii foloseau exclusiv carnea de oaie – sau mărime, cele moldovenești cu adevărat fiind de foarte mici dimensiuni, „degetare”. Afară de mămăligă, din făina de porumb se mai face și „mălai”, simplu sau cu fructe, și un fel de turtă, tot cu fructe, numită alivancă sau ghismană.

Făina de grâu stă la baza mult mai multor preparate: pâinea de casă, făcută cu drojdie, adică dospită, și coaptă la cuptor, turtele simple, nedospite, coapte pe plită sau pe vatră, toate felurile de plăcinte, cu nuci, brânză sau bostan, cu variante ca „învărtite”, „poale-n brâu”. Foarte răspândiți în zonă sunt și colțunașii, care pot fi umpluți cu carne sau cu brânză. Plăcinte specifice sunt și „vărzările”, care se fac însă tot mai rar.

Dar grăul nu este consemnat numai sub formă de făină, adică măcinat integral. Boabele pot fi folosite la colivă sau, sfărâmate, numite „bulgur”, folosite la sarmale, precedând orezul întrebuintat astăzi. Boabele de porumb, tot

sfărâmate sub formă de crupe, au utilizări asemănătoare sau servesc la prepararea terciului sau păsatului.

În Ajunul Crăciunului se fac julfele, tarte foarte subțiri umplute la origine cu sămânță de cânepă numite și „rufele Maicii Domnului” sau „scutecele lui Hristos”. Acum cânepa – care nu se mai cultivă – este înlocuită cu nucă pisată. În postul care precede Crăciunul se fac sarmale cu orez sau cu bureți.

Felurile de mâncare găsite la sărbători se încadrau în viziunile străvechi conform cărora în perioadele de timp sacru strămoșii revin pe pământ, participă nevăzuți la bucuriile celor aflați în viață, de aici „Moșii”, cu mâncăruri adecvate, de post sau de fruct. Din punct de vedere culinar, sărbătorile Crăciunului și Anului Nou sunt cele mai importante. De aici zicala „Crăciunul sătului, Paștele fudului”. După tăierea porcilor, care are un caracter ritual – sacrificiul pentru Ignat – „Ignatus”, omul focului, Agni la indieni – se trece la prelucrarea sa: afumături, cârnați, chișcă, bruft, cighir etc. afară de folosirea curentă a cărnii de porc la prepararea meselor zilnice.

După abundența de carne de la Crăciun și în perioada următoare, începe postul cel mare al Paștelui. Până la apariția verdețurilor, se consumă fasolea și cartoful, acesta fiind folosit și ca umplutură de plăcinte. Tot în post se consumă multă varză și sfeclă, la care se adaugă fructele uscate, prunele în primul rând afumate la lozniță.

Tot sub semnul vechilor ritualuri la care se adaugă regulile creștinismului prin normele Bibliei, se desfășoară pregătirile Paștelui și atmosfera de sărbătoare, inclusiv culinară a acestuia.

În continuare prezentăm, tot după studiul distinselor cercetătoare, câteva rețete de mâncăruri tradiționale și tehnicile de preparare.

Turtă în vatră. Se opărește făina de porumb cu apă clocotită apoi se răcorește bine și se pune făină de grâu și sare. Se amestecă bine și se lasă la îndulcit 1 – 1 ½ oră. Apoi se face un foc bun în sobă și se dă focul la o parte, se mătură vatra, se pun câteva frunze de porumb opărite, pe vatră, se ia cu mâna și se pune mălai opărit pe frunze. Deasupra se pun tot pănuși de porumb. Se așază cenușa cu jar peste frunze și se lasă la copt o oră. Se scot apoi din vatră, se curăță de pănușe și se bate bine cu o cârpă curată. Se mănâncă cu borș cu fasole sau goală, când s-a scos de la cuptor.

Ghițmană sau alivancă. Se opărește făina de porumb ca să fie vârtoasă. La 2 kg, făina dată prin sită deasă se adaugă 1 – 1

½ litru „chișleag” (lapte prins). Chișleagul se adaugă la 3 ore după ce a fost opărită făina, când s-a răcorit. La sfârșit se pune sare după gust. Compoziția se așază în tăvile unse bine cu ulei sau grăsime, groasă de două degete ca să se poată coace, să fie rumenă și bună. Se coace în cuptor sau rolă și se servește caldă după ce s-a pus smântână deasupra.

Alivenci 15. Se ia făină de porumb și de grâu în cantități egale. Se înfierbântă bine o oală cu „chișleag” (lapte nefiert, prins), cam 2 kg și se opărește cu el făina. Se lasă să stea ca și malaiul. Se ung bine tăvile, se pune compoziția și pe deasupra se ung cu ou apoi se dau la cuptor. După ce s-au copt se lasă puțin să se răcorească, se taie pătrate, se ung cu smântână și se presară cu zahăr.

Cir cu brânză. Se pune la fiert apă în ceaun, cu sare; când apa fierbe se pune făină de porumb câte puțin. Se lasă la fiert până se îngroașă terciul „cir”. Se scoate într-o tigare pe plită „cirul” și se pune peste el brânză de oi din puțină. Se fierbe în tigare brânza cu terciul până se îngroașă bine. cirul cu brânză se mănâncă cu mămăligă.

Găluște cu bulgur de grâu. Bulgurul se obține din grâu, pisat până se desprinde coaja. Apoi se lasă să se usuce și se dă la rășniță unde se rupe în 3-4 bucăți. Pentru sarmale se amestecă ¾ bulgur și ¼ orez, din cantitatea necesară. Se taie mărunt ceapă multă, se rumenește în grăsime sau ulei – de asemenea din abundență, se taie zarzavat, pătrunjel, mărar și această compoziție se amestecă cu bulgurul și orezul. Apoi se învelesc „găluștele” după anotimp – în frunze de varză, de viță etc. Dacă este carne, se pune și carne tocată. Pentru nuntă însă se fac fără carne.

Rufele Maicii Domnului. Se prepară în ajunul Crăciunului și al Bobotezei. Se face un aluat din făină, apă și o lingură de ulei. Se frământă bine până se ia aluatul de pe mână, se fac foi subțiri, numite rufe, se coc pe plită sau în rolă. Se stropește „rufa” cu sirop de zahăr, se pune un strat de nucă pisată și deasupra altă rufă și în felul acesta se așază un teanc mare, iar la urmă se toarnă tot siropul peste ele și când se dă la masă se taie în bucăți ori se face câte o rufă rulou.

Vărzări. Dintr-un kilogram de făină de grâu se fac 10 vărzări. Se moaie făina cu apă, se pune sare după gust și drojdie și se frământă aluatul până nu se mai ține de mână. După aceea se taie boțuri sau „băiețași” și se întind foi rotunde din fiecare boț de aluat. Nuca se pisează bine cu sucitorul, nu cu mașina, și se amestecă cu o ceapă tăiată mărunt și pisată bine ca și nuca. Această compoziție se presară pe foile de aluat care se suprapun întâi în

patru și apoi iarăși în patru. Se pun la copt direct pe vatră și se dau în cuptor punându-se câte 2-3 pe lopată. Vărzările se coc și pe plită. În loc de nuci se pot umple cu varză prăjită.

Borș de puțină. Se spală bine o puțină de circa 10-12 litri în care se pun cantități egale de tărâțe de grâu și porumb. Cele de porumb nu se cern prea tare ca să fie cu mai multă făină. Se toarnă peste ele apă rece – nu prea multă, ci numai atât cât trebuie ca să se moaie toate, apoi se adaugă ca o strachină de „huște”, adică tărâțe înăcrite, din borșul care s-a umplut mai înainte. Dacă nu avem huște, se pun cu o zi înainte tărâțe de grâu și făină de porumb amestecate și opărite cu apă fierbinte, care stau la cald ca să se înăcrească. După ce am pregătit acestea turnăm peste ele apă clocotită, în care s-au pus crenguțe tinere de vișin. Mestecăm bine și lăsăm la cald ca să se înăcrească. Dacă umplem borșul dimineața, seara poate fi folosit. După ce se înăcrește borșul, îl dăm la rece și pe măsură ce se consumă adăugăm apă rece, având grijă să amestecăm bine. Borșul de puțină este mult folosit în zona lașilor și mai puțin în părțile de nord ale Sucevei, unde se preferă supă.

Borș cu „buruieni” (zarzavat). Se potrivește de acru și de sărat borșul într-o oală și se pune la foc. Separat se pregătește zarzavatul. Se iau codițe de ceapă verde, mărar, pătrunjel, frunze de sfeclă roșie, lobodă albă și roșie, hațmuchi și leuștean. Primăvara se pun urzici și grăușor. Se curăță și se spală bine zarzavatul, se taie mărunt și se pune la prăjit într-o cratiță cu

ulei. Când începe să-și schimbe culoarea se ia de pe foc. Astfel pregătit zarzavatul se pune în borș când acesta începe să fiarbă și se lasă să fiarbă la foc domol, se drege cu smântână și ou.

Sărmăluțe cu bureți. Bureții pentru iarnă se păstrează înșirați pe ață. Se iau de pe ață, se spală și se taie („toacă”) cu un cuțit pe un fund de lemn. În același timp se face o „prăjeală”, ceapă prăjită, la care apoi se adaugă puțină apă, precum și orezul și bureții tocați. După ce clocotește puțin, se ia de pe foc compoziția și se învelesc sărmăluțele în foi de varză. Se mănâncă la Ajunul Crăciunului și al Bobotezei. Constituie o mâncare de post.

Hrean cu smântână. Se spală și se curăță bine rădăcinile de hrean și apoi se dau prin rindea (o rindea cu găuri mici). Se ține hreanul astfel ras în fața focului ca să piardă din iuteală. După aceea se amestecă cu smântână proaspătă, sare și puțin oțet. Se servește la răsol sau friptură. Nu se prepară mai mult decât se servește în ziua respectivă deoarece își pierde gustul.

Coliva. Se bate grâul în puiă de două ori. După ce s-a bătut prima dată se vântură, apoi se bate a doua oară și iarăși se vântură ca să se curețe bine de scamă. Se spală în mai multe ape până ce apa curge curată. Se pune la fiert cu apă și sare. Se fierbe bine și, între timp, se mai umple de câteva ori cu apă. La urmă se lasă să scadă ca o mămăligă. Se lasă să se răcească. Când e rece se pune zahăr, rom, coajă de portocală și de lămâie, nucă dată prin mașină sau pisată. Se amestecă

bine grâul cu aromele, zahărul și nuca, se așază pe tavă. Deasupra se face cruce de cafea neagră, iar în jurul crucii se pun bomboane mici colorate. Se folosește la înmormântări și la parastase, deci e legată de cultul morților.

Sfinții la 9 martie sau „40 de sfinți”. Se face un aluat cu făină de grâu și drojdie, obișnuit, ca pentru pâine. După ce aluatul a crescut, se ia din aluat și se împletește ca pentru colaci, apoi se face format de 8 și se pun în tăvi unse cu ulei și se coc la cuptor sau la rolă. După ce s-au copt se lasă să se răcească, apoi se ung cu sirop de zahăr gros sau cu miere de albine. Deasupra se presară nucă pisată. „Se dau de pomană” la 9 martie când se sărbătoresc 40 de sfinți. Sfinții se fac în formă de 8 sau în formă de cerc și pe ei se pun păsări făcute din aluat: hulubi sau pupăze. Este un obicei legat de cultul morților.

Bibliografie:

S. Mehedinți, Coordonatele etnografice, civilizație și cultură, București, 1930, p. 25.

I. Antonovici, Istoria comunei Bogdana, Bârlad, 1906, p. CLVI.

Alimentația poporului român, București, 1939, p. 47-49.

T. Pamfile, Sărbătorile la români. Crăciunul, București, 1914, p. 17-18.

Folclorul românesc, I, București, 1981, p. 270.

Igiena țaranului român, București, 1935, C VI.

Câteva documente privitoare la slujitorii ținutului Tutova (VII)

Dr. Arcadie M. BODALE

Canțălerie Giudecăt(ori)(ei) țin(utului) Tutov[v]jii¹

Liudi

36 Adică triizăci și șas(e) calarași s-au primit de la Isprăv(ni)cie Tutov[v]jii spre a fi în slujba giudecăt(ori) alăturat izvod, cu numile și porecla lor, cu otcoșanie Is(prăvni)ci(ei) din 30 apr(ilie) n<r.> 3581, cari au a să schimba pe fișticari săptămână câte doisprăzăci.

1833 mai 2

Director, C. Iacomî stolnic²

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 107r.

No. Călărașii Isprăvnicii

- 1 Andrii sin Gheorghii Done,
- 1 Sirghii sin Pavăl Chirvasă,
- 1 Acsânte sin Neculai Borșu,
- 1 Ion sin Gheorghii Munteanu,

1 Dumitru sin lordachi Șopu, stegar,

- 1 Ștefan sin lordachi Șopu,
- 1 Chirila sin Neculai Borșu,
- 1 Neculai sin Nistor Done,
- 1 Acsânte sin Mihalachi Măriian,
- 1 lordachi sin Costand(in) Șopu,
- 1 Gheorghii sin Andrii Donosă,
- 11 ceata întâi.

- 1 Ion sin Vasăli Gai,
- 1 lordachi sin Nistor Done,
- 1 Grigori sin Gavril Huidiu,
- 1 Ion sin Grigoraș Mocanu,
- 1 Simion sin Toad(e)r Cai,
- 1 Neculai sin Gheorghii Craiovan,
- 1 Costand(in) sin Ion Pascal,
- 1 Zaharia sin Ivanciu Calangiu,
- 1 Gheorghii sin Ion Șoitul,
- 1 Dumitru sin Ion Budace, stegar,
- 1 Ion sin Anton Budace,
- 11 al doile(a) <ceată>³.

- 1 Gavril sin Toad(e)r Zorzăcă,
- 1 Gheorghii sin Zanchi Sârbu,
- 1 Ioniță sin Ion Done,
- 1 Ion sin Neculai Colibă,
- 1 Sp(i)ridon Cai,
- 1 Ioniți sin Neculai Ghiban,
- 1 Pavăl sin Ion Pascal, stegar,
- 1 Costand(in) sin Ștefan Căzac,
- 1 Ilii sin Pintilii Coranga,
- 1 Alistar sin Costand(in) Pârciu,
- 1 Grigori sin Ion Borșu,
- 11 al triile <ceată>⁴.

Adunare:

- 11 ceata întâi
- 11 al doile <ceată>⁵
- 11 al triile <ceată>⁶.
- 33

La Dumitru sin lordachi Șopu, Dumitru sin Ion Budace și la Pavăl sin Ion

Pascal, stegari di călărăș(ii) Is(pră)v(nicie) ot Deleni.

Călărășai de acolo făcându-să ceti, țî să însămnează în dos izvod di 11 călărăși carile ...⁷ rând, negreșit să ti afli la Is(pră)v(nicie) di sâmbătă sara cu toți însămnații călărăși, făr(ă) să fii lipsă unul macar, căci tu ai a fi în răspundere, urmând totdeauna calarând⁸.

Să ti afli negreșit la Is(pră)v(nicie).
1833 apr(ilie) 28.
Di la no. 3524 pâr la no. 3526⁹.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 108r-v.

No. Călărășii Isprăvnicii

1 Ion sin Mihalachi Perju,
1 Vasâli sin Trofin Moaliș,
1 Ghiorghii sin Ion Ionașcu,
1 Ghiorghii sin Andrii Morariu,
1 Ghiorghii sin Vasâli Codreanu,
1 Ion sin Ștefan Mafteiu,
1 Grigoraș sin Trofin Mo(a)liș,
1 Alicsandru sin Costand(in) Dihor,

stegar,

1 Toad(e)r sin Grigori Pascal,
1 Ion sin Iftimi Morariu,
1 Samoilă sin Ion Mante,
1 Toma sin Dumitru Olariu,
12 cetata întâi.

1 Samson sin Vasâle Chitic,
1 Ion sin Spiridon Codreanu,
1 Costand(in) sin Toader Negură,
1 ...¹⁰ sin Dragomir Munteanu,
1 Crâste sin Mihalachi Perju,

stegar,

1 Irimia sin Ioniți Cute,
1 Mihaie sin Pavăl Rusu,
1 Ilii sin Vasâli Morariu,
1 Petre sin Ioniți Buzdugan sau

Dămiianu,

1 Vasâli sin Ilii Dascalu,
1 Iftimi sin Toad(e)r Doviciu,
1 Ion sin Vasâli Tecuceanu,
12 al doile <ceată>¹¹.

1 Sandu sin Mateiu Dusea,
1 Ion sin Șărban Capșa, <stegar>¹²,
1 Samson sin Toader Negru,
1 Ilii sin Tănăsă Cecan,
1 Ioniță Mocanu,
1 Ștefan sin diaconu Sămion

Desagă,

1 Vasâli sin Ion Popa,
1 Spiridon sin Nistor Codreanu,
1 Andrii sin Dumitru Spătariu,
1 Chirila sin Panaite Camburu; în locul lui slujăști Ion zăt¹³ Ion Gaiu.

1 Toader sin Vasâli Cloșcă; în locul lui asămine <slujăști>¹⁴ Neculai sin Sârghi Chirvasă,

1 Sămion sin Costandachi Pașcanu; în locu <lui>¹⁵ asămine <slujăști>¹⁶ Iordachi sin Spiridon Codreanu,
12 al triile <ceată>¹⁷.

Adunare:

12 ceata întâi
12 al doile <ceată>¹⁸.

12 al triile <ceată>¹⁹.
36

Isprăv(ni)ciia Tutovii

La Ion sîn Șărban Capșa, la Crâste sin Mihalachi Perju și Vasâlic(ă)²⁰ Sandru sin Costand(in) Dihor, stegari di călărăș(i) a Giudecătorii ot Deleni, călărășai di acolo făcându-să ceti, și să însămneazi izvod di 12 călărăș(i) carile la ...²¹ rând, negreșit să ti afli la Giudecătoria țin(u)t(u)lui sâmbătă sara cu toți însămnații călărăși, făr(ă) să fii lipsă unul macar, căci tu ai a fi în răspundere, urmând totdeauna calarând²².

Să ti afli negreșit la Giudecătorii.
1833 apr(ilie) 28.
Di la no. 3527 pâr la no. 3529²³.

No. Călărășii a privighitorilor
A privighitorului di ocolu Sâmilii:

1 Vasâli sin Luchii Chitic,
1 Vasâli sin Toader Borșu,
1 Sandu sin Trofin Molnaș,
1 Ștefan sin Costand(in) Pârce,
4 ceata întâi.

1 Neculai sin Ganciu Gârbu,
1 Toader sin Ioniți Dămiianu,
1 Sămion sin Vasâli Cercel,
1 Costachi Flore,
4 al doile ceată.

1 Costachi sin Toader Ungureanu,
1 Irimia sin Apostu,
1 Ilii sin Gavril Zorzăcă,
1 Roman sin Gavril Zorzăcă,
4 al triile ceată.

A privighitorului di ocolu Răcovii

1 Ion sin Vasâli Rusu,
1 Nistor sin Anton Ungureanu,
4 ceata întâi.

1 Tofan sin Mitachi Sârbu,
1 Ion sin Gheorghii Ungureanu,
2 al doile ceată.

1 Vasâli sin Vasâli Ungureanu,
1 Timofti sin Solomon Jâjâi
2 al triile ceată.

Adunare(a) pisti tot

33 călărăș(i) în trii ceti a Is(pră)v(nicie),

36 asămine a Giudecătorii
12 asămine în trii ceti a privighitorului di ocol(ul) Sâmilii

6 asămine, câti doi în ceată, a privighitorului di Racova.

87

La privighitorul di ocol(ul) Sâmilii și a Racovii

1833 apr(ilie) 28.

Di la no. 3530 pâr la no. 3531²⁴.

Precum au făcut cunoscut prin poronca cu no. ...²⁵, iată ți să însămneazi izvod di călărășai ci au a fi în slujbă la dum(nea)ta, din sat Delenii, pi toată săptămâna la ocol(ul) Sâmilii, câti o ceată

di patru călărăși și la ocolu' Racovii câti o ceată di doi; mai având doi tocmiți di opștii, vi să scrii ca pi toată săptămâna să fii no. di călărăși însămnat mai sus în slujbă, căci la dinînpotrivă dum(nea)ta ai a fi în răspundere; iar di primire no. di patru călărăși cât de în grabă să triimiți Is(pră)v(nicie) cftanții.

Isprăvnicia țin. Tutova, tr. 360, op. 391, ds. 300, f. 109rv și f. 118r-v.

Note:

- «și Racova» tăiat cu o linie.
- «stolnic» lectură nesigură.
- Omis.
- Omis.
- În text este semnul continuității.
- Omis.
- Loc lăsat necompletat.
- Așa în orig, pentru «călărind».
- Sunt numerele de înregistrare date scrisorilor către cei trei călărăși.
- Indescifrabil.
- Omis.
- Omis.
- Ginerele.
- Omis.
- Omis.
- Omis.
- Omis.
- Omis.
- Omis.
- Omis.
- Greșit pentru Alexandru.
- Loc lăsat necompletat.
- Așa în orig, pentru «călărind».
- Sunt numerele de înregistrare date scrisorilor către cei trei călărăși.
- Sunt numerele de înregistrare date scrisorilor către cei doi privighitori.
- Loc liber în text.

Larisa VRÎNCEANU

elevă Liceul Pedagogic "Ioan Popescu"
Bârlad

Tăcere

S-au întors la mine
Demonii tăcerilor tale,
M-am retras pe-un colț de stea
Ca să adun în minte
Cioburi de cuvînt.
Mi le-amintesc
Ca-n clipa cea dintîi,
M-a sfîrșit așteptarea,
M-au ucis nedorințele,
Neputințele, neubiurile...
M-ai strivit în uitare,
M-ai ascuns în minciuni
M-ai uitat în cenuși,
Și-atunci,
Am învățat să fiu tăcere.

Politica antirusă a lui P.P.Carp

Dr. Vasile SPRÎNCENATU

Membru al boierimii moldovene, originar din Țibănești, județul Vaslui, a fost trimis de tânăr la studii în Berlin. După absolvirea Facultății de Drept revenea la Iași împreună cu Titu Maiorescu și înființau Societatea Junimea¹. Ca moșier, a păstrat o relație directă cu țărani, considerând că aceștia aveau nevoie de bune exemple. A intrat rapid în sferele înalte ale politicii și s-a remarcat ca unul dintre fruntașii de seamă ai Partidului Conservator. A ocupat de mai multe ori funcția de ministru și de două ori pe cea de prim-ministru (1900-1901, 1911-1912). P. P. Carp a avut preocupări atât de politică internă, cât și de politică externă.

În condițiile izbucnirii primului război mondial, regele Carol I l-a invitat la Consiliul de Coroană din 3 august 1914, Consiliul care urma să hotărască poziția României. Carp a fost singurul susținător al regelui Carol I pentru intrarea în război alături de Puterile Centrale². El vedea problema orientării politicii externe românești simplu în consecvență cu părerile sale mai vechi, nu neapărat cu Germania cum s-a acreditat ideea, dar „în nici un caz cu Rusia”. Carp considera că poziția geostrategică a României o obliga în 1914 să meargă cu Germania. Atitudinea față de Rusia era constantă la Carp care s-a opus și în 1877 la colaborarea cu această mare putere. Entuziasmul francofil al opiniei publice stârnea indignarea bătrânului om de stat, pentru că, aceasta ne făcea vulnerabili în fața panslavismului. Convingerea de căpătâi a lui Carp era că România nu trebuia să intre în conflict cu Austro-Ungaria căci acesta ar duce-o la pieire. Convins de justetea părerilor sale Carp a început o activitate militantă privind intrarea României în război alături de germani într-un moment când prea puțini mai agreiau această idee. P.P.Carp și-a continuat lupta pentru convingerile sale în paginile ziarului „Moldova”, înființat în martie 1915³ și în cadrul sesiunii parlamentare din 1915-1916.

Direcția susținută de ziarul „Moldova” nu era lipsită de argumente mai ales în ceea ce privea Rusia și încălcările ei anterioare erau doar o parte din motivele pentru care Carp era împotriva neutralității și cerea guvernului ca în mijlocul confruntării generale, România să nu fie izolată și depășită militar.

Carp nu era împotriva alipirii Ardealului, unirii Transilvaniei, dar era conștient că aceasta nu era posibilă fără alianța cu Rusia. „Ori biruința noastră alături de Rusia este spre pierderea noastră”.⁴ În anul 1915 mai ales zvonurile intrării împreună cu Italia în război face ca conflictul între cele două tabere să devină mai acut. Luările de poziție în presă și discursurile parlamentare ale lui P.P. Carp aproape că ajung să argumenteze o doctrină, ziarul coordonat de el dezlănțuind un adevărat război de presă în contra curentului majoritar al opiniei politice.

Astfel, articolul „S-au schimbat rușii” face o evocare a invaziilor rusești pe teritoriile românești, un accent deosebit punând pe evenimentele din 1877-1878, Carp chiar de pe atunci prevedea că România va pierde județele din sudul Basarabiei. Se credea atunci chiar într-o schimbare a rușilor. Concluzia era că rușii nu s-au schimbat și când nu au putut să rupă cu forța au provocat agitații, au căutat să atragă boierimea cum au făcut și în secolele anterioare⁵. Pornind de aceste premise s-a judecat că datoria statului român ar fi: să salveze existența regatului României, să desrobească Basarabia și Bucovina, să încorporeze regiunile de peste munți Transilvania, Banat, Bucovina, Maramureș, Crișana. Revine apoi la teama ca nu cumva în spatele idealului național să stea Rusia și propune să se ia măsuri în așa fel încât să poată fi văzută ideea că Strămtorile și Gurile Dunării ar putea fi rusești. Aceasta ar însemna sufocarea României. Ceea ce nu își poate explica redacția ziarului era restricționarea exportului de petrol, țitei sau păcură spre Centrali.

Campania antirusă condusă de P.P. Carp a luat tonuri din ce în ce mai violente pe măsura desfășurării conflictului. Acuzând uneori situații ipotetice cum că rușii ar dori stăpânirea Prutului și Siretului, analiza merge mai departe încercând să intrevadă o situație cât mai veridică pentru sfârșitul războiului. Numai că previziunile sale aveau să se potrivească cu câțiva zeci de ani mai târziu, la sfârșitul celui de al doilea război mondial. Ideea era una viabilă constând în faptul că Franța, Anglia și Italia epuizate de războiul contra germanilor nu ar fi capabile să emită măcar pretenții de limitare a expansionismului rusesc și toate garanțiile obținute de români ar deveni nule. Pentru ruși stăpânirea Constantinopolului era o condiție privită drept necesară pentru a-și asigura viitorul de mare putere iar toate eforturile marilor puteri ar impune cel mult o internaționalizare a Constantinopolului, dar în nici un caz o limitare a Rusiei în Balcani sau în fostele teritorii austriece⁶. Se face în continuare o precizare logică a țintirii Rusiei asupra Constantinopolului care ar implica automat: stăpânirea Prutului, a Galațiului și Dobrogei ca un culoar de legătură

Rubrica ziarului „Războiul european și interesele noastre” prezintă evenimentele în desfășurare ca pe un ultim episod a ceea ce istoriografia a numit „Problema Orientală” și implicațiile acesteia pentru noi ca neam. Iar situația este cu atât mai periculoasă cu cât de data aceasta contra Austriei și Turciei în realizarea planurilor sale, Rusia are aliați puternici care până mai ieri străduiau să o tempereze în elanul ei nestăpânit de a face noi cuceriri teritoriale. Posibilitățile noastre în caz de victorie rusească sunt analizate minuțios. Rușii pătrund în Europa Centrală, ne-ar izola de Europa, ne-am pierde nu numai independența dar și caracterul latin. Neintervenția în conflict ne-ar aduce un mic avantaj, anume acela de a avea o armată intactă prin care să putem propune condiții mai bune.

Astfel, în opinia lui Carp, reîntregirea românească în caz de victorie a rușilor ar însemna desființarea noastră ca popor. O altă problemă pusă tranșant în coloanele ziarului Moldova o oferă articolul „De ce nu am mers cu Germania și Austria?”. Motivul este repede descoperit, fiind unul sentimental: „să mergem cu hunii contra Franței ? Să lăsăm să moară frații noștri din Ardeal” însă „ei rezistă și nici nu reclamă de la noi să sacrificăm ce are românismul mai scump în momentul de față , Independența statului român”. De ce nu s-a mers după politica urmată 30 de ani fiindcă clasa politică a căzut în plasa diplomației ruse „și pe cât ne facem iluziuni că mergem spre realizarea idealului național” noi cu pași mai gigantiști ne apropiem de un „dezastru național”. Apoi se mai adaugă francofilismul românilor, ura contra ungarilor, ignoranța în politica externă⁷. Se poate lesne observa condamnarea politicii de la vremea respectivă și politica partizană. Atacurile furioase de acest fel nu se opresc. Aceiași temă revenea mereu pe prima pagină a cotidianului prezidat de Carp, care acuzat de reprezentanții curentului antantofil de separatism și filogermanism ține neapărat să replice contra celor pe care îi considera „negustori de vorbe”. Reiese din această dispută două moduri a două generații distincte de politicieni de a percepe idealul național După concepția lui Carp și nu numai a sa, ci și a lui Radu Rosetti si I.C. Filiti, fiind „In nici un caz cu Rusia” dușmana noastră. Generația mai tânără vedea în aceasta un act de trădare și de abandonare a românilor asupriți din Dubla Monarhie. În vehemența lor, exponenții acestui din urmă curent nu puteau concepe existența acestei diferențe de opinie si aruncau acuza asupra exponenților curentului germanofil de a fi „vânduți nemților” Acuzând si ducând un adevărat război de presă însă în dorința lor atât de mare, ajung să acuze de trădare anumiți politicieni mai reticenți si mai puțin entuziaști când era vorba de

intrat într-o alianță unde un rol important îl deținea Rusia. Părerile în fond, după cum s-a putut vedea din prezentarea opiniilor acestui grup nu erau lipsite de teme real istoric, însă faptul că istoria avea să fie alta, aveau să fie uitate, sau judecate dintr-o perspectivă marcată de realizarea mării uniri. Argumentele orientării spre centrali cel puțin prin situația geostrategică din primăvara anului 1915 (chiar extinzând la întreaga perioadă a neutralității) erau rezultatul unei gândiri limpezi și pe cât de reci atât de obiective, ele erau tot aceleași care au concurat la găsirea drept convenabilă a soluției neutralității. Aceste idei și adepții lor, și mai ales promotorii, sau străduind să le alcatuiască un amplu arsenal argumentativ uzând atât de argumente strategice cât și de cele politice. Și cum disputa se dădea pe teren politic străduințele cele mai multe s-au depus în acest sens. Astfel, C.C Arion la cercul de studii a Partidului Conservator din aprilie 1915 vorbea despre politică considerând-o ca si Bismarck „Doctrina posibilului”. Numai o asemenea politică ne poate aduce la realizarea idealului național, era parerea vorbitorului, și se întreba ce posibilități are România și ce are de făcut pe viitor. Soluția cea mai inspirată și cea mai necontestată în părerea sa rămânea pregătirea și mărirea puterii de acțiune. Se declară de acord cu guvernul în soluții de politică externă spunând: „în politica externă guvernul nu au numai dreptul să tacă ci și datoria să facă”. Căci în situația națiunilor mici se exprima un adevăr prin discursul său, că acele popoare mai ales cele mici care sunt purtate de sentimentalism în politica externă riscă să piardă căci popoarele mici nu își pot permite opțiuni ci posibilități⁸. C. Arion ca și întreg grupul care se declara în favoarea alianței cu germanii nu era împotriva ideii unirii tuturor românilor într-un stat. Ideea era: „vrem o Românie Mare dar mai vrem și Dunărea și Gurile de Vărsare”⁹. Convigerea în favoarea unei Români Mari apare și la acest grup dar într-o anumită nuanță ca un vis ce se va împlini peste 10-20 de ani prin desfacerea de la sine a Austro-Ungariei. Pe teren politic străduințele lui P.P. Carp sunt făcute în sensul evidențierii greșelii enorme a unei apropieri față de Rusia.

Premisele geostrategice ale cooperării cu Centralii nu sunt lăsate cu totul deoparte ci sunt scoase la lumină cu deosebită măiestrie căci elocvența lui Carp se vede răsfrântă asupra întregului ziar chiar dacă nu semnează el toate articolele. I-au luat astfel în considerare valoarea armatei române ca mijloc de luptă în alianța cu Germania comparativ cu o alianță cu Rusia situație în care atarnă foarte mult căile de comunicație și aprovizionare cu armament a armatei române și cu munițiile necesare. Și mirarea lui Carp vine din faptul că o chestiune așa de importantă este luată în considerare numai sub aspectele sale politice.

Însă aspectul politic în acest sens reprezintă orientarea. Ceea ce vrem trebuie neapărat să se examineze și să coreleze cu ceea ce putem să facem, pentru care din opțiuni România are și posibilități militare. Astfel sunt puse în balanță cele două variante și analizate posibilitățile militare ale României. Din aceste reflecții concluziile urmează o linie ascendentă demonstrând ca o Românie în război cu Austria înseamna să fie legată strâns la alte trei state, practic să li se încredințeze. Acesta ar însemna abandonarea într-o situație care este independentă de voința noastră. Aceste considerațiuni sunt oarecum forțate. E drept că după închiderea Strămtorilor calea de acces a armamentului primit de la francezi și englezi avea un singur traseu mai simplu, cel prin Serbia, și ea tot mai strămtorată, și unul incert prin Rusia, care era în lipsă aproape acută de material militar și tehnică de transport ca să se poată face o aprovizionare regulată și satisfăcătoare. Pe această parte a greutăților de aprovizionare considerațiile lui P.P. Carp și a grupului său frizau o realitate evidentă care devenea acută mai ales pentru niște oameni care nu își puteau inchipui o înfrângere a Germaniei. Ori sublinierea acestor dificultăți reprezenta indignarea și protestul violent față de „naționaliștii care doreau Ardealul cu orice preț, chiar și într-o situație imposibilă de sufocare și de a merge împreună cu Rusia. În consecință soluția logică indiscutabilă ar rămâne cooperarea în război cu Germania și Austria de la care România lua armament în timp de pace și de unde aprovizionarea putea fi

făcută mai lesne pe căile ferate ce ne leagă direct. Așadar viabilă este doar intrarea alături de Germania și Austro-Ungaria. În ceea ce privește idealul național românii orientați astfel ar merge să ia Basarabia de la Rusia, Austria ar ceda Bucovina și ar recunoaște autonomia Ardealului. Este vorba nu de un ideal limitat ci de unul socotit mai puțin riscant. Căci în caz contrar nu se putea merge contra ungarilor fără sprijin măcar tehnic de la aliați care trebuiau să vină prin Rusia. Aceasta limitează libertatea României, ori un stat în asemenea situație ar risca un dezastru. Acestea reprezentau elementele esențiale din punct de vedere militar ale grupării pe care încerca să o schițeze Carp și ziarul său. Nu miră pe nimeni că pornind de la asemenea premise soluția rezultată și văzută ca sigură era cooperarea cu Germania și Austro-Ungaria care nu numai că este posibilă pentru România, ea este și de dorit contribuind la distrugerea panslavismului care ne amenința cu ștrangularea. Astfel acțiunea alături de Germania ar fi dus la falimentul panslavisului căci România odată intrată și Bulgaria se credea, ar face același lucru, încheindu-se astfel un bloc de la Marea Nordului până la Marea Neagră și Golful Piersic. România într-o asemenea situație era considerată piatra de legătură în realizarea acestui bloc și ar fi fost prețuită dacă oamenii săi politici ar fi înțeles acest lucru însă ei își doreau cu orice preț Ardealul și au crezut în invincibilitatea rusă¹⁰. Au fost unii, dar rari, poate doar I.I.C. Brătianu și Take-Ionescu care au crezut într-o victorie anglosaxonă într-un sfârșit și nu în una rusă¹¹. Căci chiar prim-ministrul român nu la o victorie rusească se gândea ca să realizeze idealul național ci la una aliată în care Rusia slăbită trebuia să se limiteze în fața aliaților occidentali. P.P. Carp trăise și văzuse în 1877-1878 modul de comportare al rușilor și îi venea greu să vadă o Rusie atât de slăbită dar învingătoare, un mare aliat al vestului care putea fi temperat și obligat să țină seama de români.

De la o analiză a situației geostrategice și militare trecerea se face tot înspre politic căci această analiză a servit ca demonstrație pentru ideea ieșirii din neutralitate în favoarea Germaniei fiindcă acțiunea trebuia să se facă atunci când mai e nevoie, și pe viitor se va putea cere un drept de răsplată. Nici în acest sens atât P.P. Carp cât și N. Filipescu nu-l puteau convinge pe I.I.C. Brătianu de utilitatea intrării României în Război fie de o parte fie de cealaltă, convingerea sa era că războiul va mai dura destul încât să aibă și România timp să-și spună cuvântul¹². Apoi este lesne de a cere așa ceva din opoziție, la guvern situația se complică, regele credea și el în victoria Germaniei, antantiștii voiau să meargă chiar fără rege și nu în ultimul rând era problema granițelor. Iată numai pe scurt enumerate motivele esențiale care au făcut ca starea de expectativă să se prelungească și odată cu ea și lupta de idei. Între adepții intrării în război față de o alianță sau alta confruntările se mențin la o cotă încordată și ca aderență la public inegale căci agitațiile antantiștilor au reușit să mobilizeze un număr mare al populației capitalei și a marilor orașe, însă sub aspectul confruntărilor de idei nici una din tabere nu poate fi considerată inferioară. Căci dacă Carp în toată viața sa politică nu a pus nădejde în manifestările gloatei în idei și în demonstrații elecvente a crezut și s-a folosit de aceste armă politice atât cât viața și situația timpului său i-au permis-o.

Apariția ziarului „Moldova” trebuie văzută ca o decizie a lui Carp de a intra și la toți parametrii în lupta ideologică și politică a perioadei. Momentul apariției nu a fost unul întâmplător dacă ținem seama că tot în primăvara lui 1915 Rusia aducea la cunoștință aliaților pretențiile sale asupra Constantinopolului.

Din acest moment Carp nu vede în războiul în desfășurare decât un episod al complicatei „chestiuni orientale” dar cu eroi și context schimbat. Constantinopolul însemna un vechi vis al țarilor, iar aceasta ar însemna că au aspirații contradictorii cu ale noastre. Din aceste dorințe s-a ajuns să se analizeze în paginile ziarului „Moldova” situația ipotetică în care Rusia ar fi victorioasă și stăpână pe Strămtori. Aceasta ar însemna favorizarea propriilor produse agricole pentru export în dauna alor noastre, promovarea produselor industriale rusești care să le înlocuiască pe ale germanilor de pe piața noastră. România în aceste condiții

ar avea parte de o scufundare lentă ca și Polonia. De ar fi să luptăm din răzputeri să menținem măcar status quo-ul de astăzi de la Stămtori. Agitațiile naționale privind luarea Transilvaniei sunt socotite rătăcirii periculoase pentru regatul României care trebuie să fie intangibil, ea trebuie „să fie centrul închegării întregului nostru neam”. Cu toate aceste străduințe, curentul germanofil a cărui vârf de lance ajunsese voluntar Carp, nu reușește să strângă un număr semnificativ de adepți iar semnele de alarmă trase nu impresionează aproape deloc opinia publică, care cu toate evenimentele arătate și demonstrate rămânea una profund contra Puterilor Centrale.¹³ Acest atașament dovedit față de puterile occidentale avea mai multe cauze. Una dintre cele mai puternice nu și cea mai obiectivă a fost „slăbiciunea pentru Franța” mai precis o apreciere până aproape de exagerare a tot ceea ce este francez, a culturii, a spiritului care vine din această țară. Însă sublinierea este precis făcută, influența franceză și slăbiciunea pentru Franța sunt foarte puternice la categoriile superioare din societatea românească. Este tras și în acest caz un semnal de alarmă de către Carp și anume este posibil să se meargă cu dragostea pentru o țară străină până acolo încât să fie abandonate propriile probleme. Aceste sublinieri sunt izvorâte din dorința de a arăta subiectivismul orientării care domina opinia publică la acea vreme. Se poate observa chiar o anumită indignare față de filofranțuzismul românilor care le poate fi periculos în anumite momente. Dorința de a contracara o anumită tendință s-a dovedit greu realizabilă fiindcă adesea aprinderea idealurilor naționale s-a făcut sub influența franceză și adesea chiar cu sprijin francez. Așadar, o serie de români încercau să creadă că a sosit un moment asemănător războiului Crimeii și a Congresului de Pace de la Paris. Ceea ce îl indigna pe Carp nu era simpatia față de francezi și nici aprinderea idealului național ci faptul că mulți români ajunseseră să creadă atunci că și Rusia ar putea sprijini cauza idealului național al românilor (cum o mai făcuse și la Congresul de la Paris). Dacă însă așa se judeca era scăpat un element esențial din vedere. Rusia atunci era învinsă și fusese adversara Franței iar la momentul discuției ea era aliată a Franței, iar în momentul victoriei va avea de susținut propriul punct de vedere și nu s-ar putea mulțumi cu susținerea punctului de vedere francez care ar putea-o dezavantaja.

Nici speranțele legate de Italia care avea ambiții imperialiste care îi depeșeau cu mult posibilitățile nu sunt tratate cu multă indulgență. Ori dorințele noastre în numele principiului naționalităților nu puteau merge împreună cu ambițiile imperialiste. Această alianță în opinia lui Carp nu putea apărea posibilă decât pe fondul lăcomiei contra Austriei. Ori prin aceasta în locul principiului naționalităților, care ar fi trebuit să ia locul Austriei era posibil ca moștenitorul să fie un naționalist brutal de tip italian și cu ambiții imperiale. Așadar, marile interese manevrează aceste dorințe naționale ale românilor și altor nații. De aici se merge mai departe și anume până la susținerea existenței unei Austriei federaliste căci fără ea România în fața Rusiei și va fi transformată în vasal. Asemenea păreri privind necesitatea statului austriac erau împărțite și de mulți oameni politici de nuanță conservatoare.¹⁴

Condamnarea politicii de apropiere față de Italia ca și a întregii activități a Guvernului vine din dorința de a urma o politică care să ofere statului român existența independentă. Viziunea lui Carp era una extrem de simplă, război împreună cu Germania, însă contracararea pozițiilor adversarului nu s-a dovedit deloc la fel de simplă trebuind să argumenteze cu avantaje soluțiile propuse. Ori soluția propusă de Carp nu era una conformă cu modul și ritmul modernizării noastre ca stat. Marile schimbări și modernizarea s-au făcut prin avântul și prudența conservatoare. Paradigma nu este total diferită nici de aceasta dată. Liberalii erau adepții soluțiilor mai radicale pe care încercau să le pună în practică și le eficientizau conservatorii. De data aceasta liberalii erau la conducere, disciplina partidului i-a scutit de sciziuni și au acționat ca o trupă militară la semnalele șefului, reușind să se mențină iar marile fapte să le aparțină. Tensiunea puternică i-a destabilizat pe conservatori dintre care unii mai tineri trec pe față la

susținerea războiului alături de Rusia. Vechea linie conservatoare reprezentată de P.P.Carp era tot mai vehement atacată și cu o audiență tot mai limitată. Era o dispută a curentelor conservatoare privind impunerea celei mai bune variante de realizare a idealului național. Ori Carp tocmai aceasta nu înțelegea, anume cum pot unii oameni politici să se joace cu viitorul țării. În această dispută se ajunge la încercarea de a demonstra vinovăția unei părți în ceea ce privește declanșarea războiului, pentru a găsi astfel o motivație a situației României în tabăra adversă. În această situație, fiecare încearcă să-și prezinte puterile favorite într-o lumină cât mai favorabilă.

Ziarul „Moldova” socotea principala responsabilă de declanșarea războiului pe Serbia, care a tolerat pe teritoriul său instruirea de teroriști și persoane din conducerea armatei sale care a organizat odiosul atentat contra prințului moștenitor.

Ultimatumul care cuprindea pretențiile austriece de a pedepsi pe organizatorii atentatului nu era privit ca având cereri exagerate, căci Serbia nu avea posibilități și, probabil, nici nu dorea să-i pedepsească. Lucrurile s-ar fi liniștit dacă Rusia nu sprijinea Serbia. Germania a prevenit că va interveni în caz de amestec din afară în afacerea dintre cele două state. Astfel, Anglia a fost prevenită. Din cele afirmate, reiese că Antanta ar fi provocat voit războiul și din toate, cea mai vinovată ar fi Anglia, care în momentul când Poincaré cerea garanții engleze în eventualitatea unui atac german, pentru a-l descuraja, acestea nu au sosit, iar Germania a crezut că Anglia va rămâne deoparte. Aceasta era opinia pe care redacția ziarului „Moldova” în frunte cu P.P. Carp dorea să o acrediteze. Tendința progermană mergea mai departe până la a argumenta militarismul german care ar fi apărut ca o rezultată a încorsetării Germaniei de către celelalte puteri ale Europei¹⁵. Teoria explicării responsabilității războiului, anume privind declanșarea sa, trebuie văzută ca un mijloc de propagandă progermană, căci o analiză pertinentă a cauzelor declanșării războiului se va face cu ardore după terminarea războiului. Oricum, logica și bunul simț împiedică acceptarea unei asemenea teorii *sine die* care, în fond, este un fragment al unei scheme argumentativ-ideologice din lupta dintre ideile politice ale vremii.

Spre a arăta riscurile variantei preferate de naționaliști și spre care părea să încline încet și guvernul, s-a revenit la punerea problemei cel mai adesea în datele sale esențiale și cu argumente incontestabile oferite de trecutul istoric nu prea îndepărtat. Subliniindu-se că existența noastră ca stat liber este incompatibilă cu idealul imperial rusesc, care, ca orice popor de la nord, dorește ieșirea la o mare caldă. Acest nou episod al lungilor lupte pentru Constantinopol ale Rusiei, marea putere în care credeau „naționaliștii antantofili”, care în partea europeană se sufocă, singurele ei ieșiri fiind prin două mări închise. Astfel, pentru Rusia, România este un obstacol în vreme ce pentru Germania, care este legată de comerțul pe Dunăre, România este un avanpost al Europei. Astfel, forța lucrurilor face din noi un obstacol la mersul înainte al unui mare imperiu care este în același timp „o puternică națiune”. Se mai adaugă la aceasta și credința majorității oamenilor politici și a poporului de rând de misiunea lui sacră dată de providență. Iar un imperiu așa de mare se crede sub inspirație divină și chiar sub protecție, cum ar putea fi oprit să ne absoarbă treptat în cazul în care ar fi victorios. Această idee apare chiar ca un laitmotiv al întregii activități a lui P.P. Carp din perioada neutralității, fiindcă aceasta era mai mult decât o convingere, era un crez moral, care treptat prin manifestările proantantiste și favorabile alianței cu o Rusie, care ne promitea, dar nu garanta nimic sigur, se vor transforma în angoase și în apeluri indignate de a nu uita ce fel de aliată s-a dovedit Rusia. În continuare Carp susține cum Rusia bătută s-a dovedea generoasă: „Nu se mai cere ca domnul Brătianu să meargă la Canossa”¹⁶. În vara lui 1915 eșecurile rușilor se țineau lanț, fiind nevoiți să se retragă în propriul teritoriu 500 km. Este considerat un moment propice de a da un atac concertat contra guvernului pentru a-l presa să iasă din neutralitate și să se alăture Germaniei și merge până la a ataca guvernul, considerându-l

ignorant și favorabil Rusiei. Pentru Carp se punea problema dacă nu cumva România dorea să se numere printre învinși alături de Rusia și considera neutralitatea o minciună. Guvernul a rezistat acestor atacuri fiind convins că războiul avea să mai dureze. Frontul de vest rămânea aproape neschimbat, problema nu se mai punea în capacitatea de ofensivă, ci în aceea de rezistență. În est situația era într-adevăr îngrijorătoare și considerată favorabilă de Carp, care va ataca guvernul pentru poziția sa neutră în ziarul „Moldova” pe tot cuprinsul anului 1915.

Dintre fundamentele ideologice utilizate în lupta de idei din cursul anului 1915 și 1916 se disting unele care au făcut carieră în dezbaterile politice și de presă și care aveau scopul de a demonstra logic atașamentul necesar față de Germania.

Revenind printr-o simplă enumerare acestea ar putea fi:

-România are un singur dușman de care să se teamă și acela este Rusia. Politica de apărare împotriva ei a regelui Carol va trebui continuată.

-Românii trebuie să se gândească mai mult la Basarabia care se pierde și nu la Transilvania unde romanitatea a rezistat o mie de ani și care, oricum, va veni la timpul convenit la România.

-Liga culturală să fie doar culturală.

-Românii îi preferă pe francezi care le tolerează cusururile și nu pe nemți care caută să-i determine să și le remedieze.

-Guvernul, dacă din considerente militare a optat pentru neutralitate, să vegheze ca ea ori să fie deplină, ori să lichideze părțile mai mari sau mai mici care pot fi foarte dăunătoare. Se referă aici la libertatea tranzitului către Serbia și la îngreunarea celui spre Turcia și Transilvania.

-Lipsa de voință, ezitățile primului ministru și agitațiile sprijinite din umbră de ruși au împiedicat România să și respecte tratatele.

-Rusia nu poate învinge Germania iar România trebuia să ia ceea ce era posibil, adică Basarabia.

-Urmările acestei atitudini vor fi dezastruoase pentru România, care la masa tratatelor nu va fi poftită și nici nu va fi¹⁷.

Acestea au fost ideile de bază în alcătuirea arsenalului ideologic cu care Carp s-a străduit să lupte în contra curentului majoritar al opiniei publice. Revenind la situația dezastruoasă pentru ruși din anul 1915, Carp, după cum s-a văzut deja, se simțea îndreptățit să forțeze nota. Situația opiniei publice rămâne însă neschimbată. Simpatizanții și adepții fervenți antantisti caută cu orice preț să împiedice difuzarea ziarelor „Moldova”, „Seara”, „Ziua”, care erau progermane. Ei au constituit „Garda Demnității Naționale” pentru a împiedica răspândirea acestora.

Ofensiva germană în Serbia, alierea Bulgariei de Puterile Centrale făcea ca Legațiunile Antantei să fie și mai agitate pentru a atrage România și a „compensa trădarea” Bulgariei. La deschiderea Camerei, antantistii s-au manifestat zgomotos și cereau intrarea trupelor române în acțiune pentru a preveni situația în care am fi înconjurați de austro-germani¹⁸. Cu cât situația se înrăutățea pe front pentru ruși, antantistii din țară deveneau și mai zgomotoși. Pericolul încercării de către austro-germani era perceput și de P.P.Carp însă la alte dimensiuni, el nu vedea un mare pericol în Austro-Ungaria. Din paginile ziarului său reiese ideea că Dubla Monarhie poate să ne atace, să ne înfrângă, să pună condiții oneroase care să oprească mersul nostru înainte, mai ales pe tărâm economic, dar atât. În cel mai rău caz s-ar face o situație asemănătoare cu cea din Bosnia-Herțegovina cu păstrarea naționalității noastre. La toate acestea s-ar mai adăuga un fapt, și anume, opoziția ungarilor față de introducerea românilor în monarhie. Toate acestea ar fi primejdii trecătoare în vreme ce victoria Rusiei ar însemna moartea naționalității noastre. Toate aceste atitudini și luarea de poziție reprezintă în fond, pulsul ridicat al unei opinii publice și societăți active cu agitațiile, tensiunile și epurățile inerente.

În acest cadru general Carp emitea judecăți care aveau ca bază lunga sa carieră politică, cu toate acestea însă el nu a renunțat nici la bătrânețe să și mențină verticalitatea în susținerea acestora. Ideile sale au putut fi urmărite precum și o parte din argumentația sa, toate acestea erau soluții pe care, dacă ar fi

putut le-ar fi pus în aplicare. Însă opoziția într-un stat democratic nu poate oferi decât variante la cea a guvernului. Variantele propuse guvernului erau, una propusă de Carp și alta de N. Filipescu, din cealaltă extremă. Însă responsabilitățile guvernului îi lasă o marjă de manevră limitată. Era absolut necesară, din punct de vedere strict militar, o amânare a intrării în război, iar guvernul era nevoit să se facă responsabil în acest caz.

Față de intrarea României în război atitudinea ziarului „Moldova” nu este în totalitate vehementă existând o anumită disponibilitate în a înțelege atitudinea de neutralitate. Și sunt evidențiate motivele esențiale cum ar fi: stocurile de muniție insuficiente, unele slăbiciuni în organizarea militară apărute încă din 1913 și încadrarea foarte slabă a regimentelor de rezervă. Însă după lovitură de la Gorlice, România ar fi trebuit să intre în luptă alături de Germania, după părerea lui Carp, căci în caz contrar nu își putea permite să joace rolul de salvator al Rusiei¹⁹. Guvernul a rămas neclintit pe poziție și numai hotărârea lui Ionel Brătianu de a obține neapărat garanțiile necesare a scutit România de imprudenta implicare pentru care îi lipseau resursele.

P.P. Carp vedea urmările atitudinii guvernului ca fiind spre paguba țării. Situația României la negocieri ar fi fost precară, Germania nu ar mai fi dat bani României și, strânși între unguri și bulgari, fără sprijin german, românii ar fi trăit timpuri grele. S-a demonstrat poate așa guvernului și lui I.I.C. Brătianu că un ideal național nu se realizează doar din chilipiruri²⁰.

Argumentația lui Carp, după cum s-a observat, se baza pe logica istorică a derulării evenimentelor de până atunci, însă aceasta l-a împiedicat să și imagineze că evenimentele ar putea lua și o nouă turnură. Însă evenimentele istorice nu pot avea constante și determinări fixe, existând acea marjă a neprevăzutului pe care Carp nu a luat-o în seamă și în care, într-un fel sau altul, a crezut Ionel Brătianu. Acest neprevăzut a fost căderea totală, pentru un moment, a Rusiei.

Note:

1. C. Gane, *P. P. Carp și locul său în istoria politică țării*, p.6.
2. I. Bulei, *Arcul așteptării 1914, 1915, 1916*, p.31
3. „Moldova”, 1915, 8 martie, acest ziar apărea chiar în momentul în care Rusia își anunța pretențiile asupra Constantinopolului.
4. C. Gane, *op.cit.*, p. 534.
5. „Moldova” 3 aprilie.
6. *Ibidem*, 5 aprilie.
7. România în anii neutralității prin neclintirea lui I.I.C.Brătianu în momentele de maximă tensiune a făcut din politica posibilităților una a opțiunilor și a condiționărilor, printr-un joc echilibrat între cele două alianțe, presiunii uneia opunându-i presiunea celeilalte.
8. „Moldova” 1915, 14 aprilie.
9. V. Vesa, *România și Franța la începutul secolului al XX-lea (1900-1916)*, p.61.
10. „Moldova” 1915, 16 aprilie
11. Convingerea în izbânda a Antantei a avut-o Brătianu încă de la începutul războiului și a menținut-o până la sfârșit. Uneori această izbândă părea foarte depărtată, însă credința sa profundă l-a făcut insensibil în fața chiar și a celor mai logice demonstrații ale consecințelor unor victorii rusești.
12. V. Vesa, *op. cit.*, p. 74.
13. M.N. Popa, *Primul război mondial (1914-1918)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1979, p.193.
14. „Moldova” 1915, 1 mai.
15. *Ibidem*, 5 mai.
16. *Ibidem*, 27 mai.
17. *Ibidem*, 29 mai.
18. *Ibidem*, 31 iunie.
19. Radu Rosetti, *Atitudinea României în războiul actual*, București, 1915, p. 11.
20. *Ibidem*, p.32.

TRIPLA SEMNIFICAȚIE ISTORICĂ A ZILEI DE 9 MAI

Dr. Laurențiu CHIRIAC

MOTTO: „Așezați unde suntem, în bătaia tuturor vânturilor, ca și cum ne-ar fi fost menirea să stăm de strajă în fața și împotriva celor mai sălbaticе vijelii, toată viața noastră de aproape două mii de ani n-a fost decât o trântă cu primejdia. Am biruit adesea, dar cea mai mare biruință e că avem, în ciuda tuturor, un pământ și un steag pe care ai noștri au fost vrednici să le apere”. (Nicolae Iorga)

În evoluția multimilenară a poporului român, evenimentele de la **9 mai 1877 - Ziua Proclămării Independenței României** - și cele de la **9 mai 1945 - Ziua Victoriei** Alianților în Europa - se înscriu ca momente glorioase care au încununat lupta românilor pentru libertate, independență, unitate și solidaritate. Sărbătorirea **zilei istorice de 9 mai** este pentru poporul nostru un prilej de îndreptare a gândurilor pline de recunoștință către generațiile de luptători și eroi pentru dreptate socială, libertate, unitate și independență. Desigur, ca stat european, ziua de **9 mai 1950 - Ziua Europei** - a căpătat în ultima perioadă o semnificație aparte pentru noi, căci astfel României i s-a recunoscut mai vechea apartenență la cultura și valorile europene.

Națiunea română a avut - în cadrul celor trei evenimente majore pe care le marcăm, de fiecare dată, la 9 mai - echilibrul, calmul și puterea de așteptare a binelui, în speranța unor vremuri ce i-au fost până la urmă favorabile. Și totuși, dincolo de acest *omniprezent românesc*, nu trebuie să uităm că **luptele pentru Independență, Victorie și pentru Europa** au fost periururi ale durerii înăbușite. Cu toate acestea, am reușit de fiecare dată să strângem toate provinciile sufletului neamului românesc în interiorul unei clepsidre ce părea nemiloase.

9 Mai 1877 – Ziua Proclămării Independenței de Stat a României

După întâlnirea reprezentanților guvernului român cu cei ai guvernului rus la Livadia (Crimeea), în vederea unei colaborări privind ridicarea la luptă a popoarelor balcanice împotriva Imperiului Otoman (29 septembrie 1876), la 4 aprilie 1877 s-a încheiat **Convenția româno-rusă** (București), prin care partea română accepta, în principiu, trecerea pe teritoriul României a armatei ruse spre Balcani, în cazul unui război ruso-turc. Cu acest prilej, guvernul Rusiei se angaja să apere integritatea teritorială a țării noastre și să respecte drepturile și rânduielile politice ale statului român.

În acest context, la 6 aprilie 1877, guvernul României a declarat **mobilizarea generală**: 120.000 de oameni, dintre care 58.700 fiind din armata operativă. Conform înțelegerii, trupele române au ocupat poziții de apărare pe Dunăre. Au fost întrerupte relațiile diplomatice cu Turcia, iar în ziua de 11 aprilie armata Rusiei a trecut frontiera României. În ziua de 12 aprilie 1877, Rusia a declarat război Turciei. Armata turcă a ripostat la 21 aprilie, bombardând cu artileria grea orașul Brăila, iar la 26 aprilie localitățile Calafat, Bechet, Oltenița și Călărași. În aceeași zi, artileria română a răspuns bombardamentului turc bombardând fortăreața Vidin.

Pe acest fond, la **9 mai 1877**, ministrul de externe Mihail Kogălniceanu - interpelat de deputatul Nicolae Merfe (în Adunarea Legislativă) - a **proclamat Independența României**, ca un act legitim de voință și autodeterminare națională. La **10 mai 1877**, această **Declarație de Independență** a fost ratificată prin **Decret regal**, în timp ce Mihail Kogălniceanu a răspuns lui Alexandru Orăscu interpelării pe aceeași chestiune (în Senat).

La 19 iulie 1877, Armata Română a trecut Dunărea și a luat în primire podul de vase de la Zimnicea-Șiștov, după insuccesele armatei ruse în bătăliile de la Plevna și după ce marele duce Nicolae (comandantul suprem al armatei ruse) a adresat o telegramă principelui Carol I, cerându-i cu insistență să treacă armata română în Bulgaria.

În august 1877, Divizia a 4-a românească a atacat sistemul de apărare al Plevnei, iar Regimentul 13 Dorobanți Vaslui/Iași a atacat în direcția redutei Grivița, cucerind o poziție întărită în fața acestei redute, pentru ca la 30 august 1877 (ziua onomastică a țarului Alexandru) să aibă loc **a treia bătălie de la Plevna**, în care trupele române au ocupat puternica **redută Grivița 1**. Au murit atunci 800 de români. În noiembrie 1877 a avut loc prelungirea asediului Plevnei și asedierea cetății Rahova, iar la 28 noiembrie 1877 trupele române au cucerit puternicele redute de la Opanez, obligând pe generalul Osman-pașa să capituleze cu cei 45.000 de ostași turci.

În fine, la 1 decembrie 1877, trupele române au atacat cetatea medievală **Vidin**, cucerind avanposturile sale Smârdan, Tatargic, Inova, Novoselce, Belogradic și, apoi, chiar Vidinul, obligând pe generalul Izet-pașa să se predea trupelor române, împreună cu cei 10.000 de turci de la Vidin. În cele din urmă, la 23 ianuarie 1878, s-a

semnat **Armistițiul în războiul ruso-româno-turc**.

În cele din urmă, **Tratatul de pace ruso-turc de la San Stefano** (3 martie 1878) stipula recunoașterea independenței României, Dobrogea fiind cedată Rusiei, care-și rezerva dreptul s-o schimbe “*cu partea Basarabiei cedată României la 1856, după războiul Crimeii*”. Mai apoi, **Congresul de la Berlin** (1 iunie/1 iulie 1878) a recunoscut independența de stat a României și drepturile ei asupra Dobrogei, Mării Negre și Insulei Șerpilor, iar județele Bolgrad, Cahul și Ismail din sudul Basarabiei (retrocedate Moldovei prin Tratatul de la Paris din 1856) au fost încorporate din nou în Imperiul țarist.

Căștigarea Independenței României (1877-1878) a fost primul act prin care a început să se așeze curiozitatea lumii pe noul stat românesc neatârnat. S-a vorbit atunci cu nostalgie despre **Patrie și Țară**, iar instituirea ordinelor, decorațiilor și medaliilor pentru cei care au luptat pentru patrie a arătat că poporul învățase să-și respecte semenii ridicați prin faptele lor de arme în rândul vitejilor țării. Muriseră în Bulgaria 10.000 de ostași români. De altfel, Armata română victorioasă a intrat triumfal în București abia la 8 octombrie 1878, defilând pe Podul de la Mogoșoaia.

Destinul românesc părea să-și fi găsit atunci calea tămăduitoare a libertății, iar provinciile românești au încetat să mai fie “târâmuri de angoase și clevertiri”. Atunci se pare că am primit răsplata binemeritată de la bunul Dumnezeu! De aceea, e bine să ne mai amintim măcar în această zi de toți acei strămoși care nu au lăsat neamul românesc să-și ducă destinul la marginile lumii!

Peste conjuncturi externe complexe și calcule politicianiste, actul istoric al **Proclămării Independenței** de la **9 Mai 1877** a apărut ca o împlinire supremă a unui deziderat de veacuri, fiind fapta istorică a întregii națiuni române și nu opera unui om politic, partid sau guvern. **Lección obținerii Independenței** a arătat o solidaritate națională întru căștigarea unei libertăți asumate, căci curajoșii roșiori și dorobanți români care au asaltat redutele otomane de la Grivița, Plevna, Rahova, Vidin, Smârdan etc. au fost susținuți material și spiritual de întreaga suflare românească.

După cum vedeți, nimic nu a reușit să adoarmă conștiința de neam și de țară a românilor, oriunde ar fi ei trăitori. Parcurgând aceste momente evocatoare, vom înțelege limpede că marea și lumina chipului vitejilor noștri în istorie nu au fost degeaba frumos zugrăvite, ci își au izvorul în frământările și faptele unor biete suflete care și-au apărut **glia, neamul și țara**. Chiar dacă paginile istoriei noastre au fost cernite de drumul pe care destinul ni l-a croit, idealurile pentru care au luptat și s-au sacrificat generațiile trecute rămâne încă prezent în conștiința neamului românesc, sugerându-ne faptul că aceste mărturii ale trecutului stau drept cheazășie a **neridicării vreunui hotăr în sufletul neamului românesc**. Doar în urma jertfei de sânge a românilor însetați de dreptate, adevăr și libertate din **Războiul de Independență**, s-a putut deschide calea extrem de anevoioasă către dezvoltarea firească a societății românești moderne și către Marea Unire.

9 Mai 1945 – Ziua Victoriei

După evenimentele de la **23 august 1944**, luptele soldaților români (alături de cei sovietici din Fronturile 2 și 3 Ucrainean) pentru eliberarea teritoriului României de sub ocupația horthysto-hitleristă și a teritoriilor Ungariei, Cehoslovaciei, Austriei și până la Berlin au reprezentat aportul României la alungarea trupelor germane din Balcani și din Europa Centrală, dar și la scurtarea războiului cu câteva luni. **Armatele I-a și a IV-a române** au avut cca. 170.000 de morți, răniți și dispăruți, dintr-un efectiv beligerant de 540.000 de oameni, iar cheltuielile economico-financiare ale statului român în perioada războiului antihitlerist au depășit cu mult peste un miliard de dolari (la nivelul valutei din 1938). Astfel, marea victorie asupra fascismului din mai 1945 a găsit Armata Română în prima linie, alături de celelalte forțe ale coaliției antihitleriste. Prin mobilizarea întregului său potențial material și uman, prin jertfele date pe câmpurile de luptă, poporul român și-a înscris numele la loc de cinste, în cronică războiului, el aducându-și o contribuție de preț la salvarea civilizației umane, grav amenințate de puterea nazistă.

Cu toate acestea, **Convenția de armistițiu româno-sovietică** (încheiată la Moscova, la 12 septembrie 1944), prin care România era înjosită și aproape cucerită economic, politic și militar de către sovietici, precum și înțelegerile de la Moscova dintre Stalin și Churchill pentru delimitarea sferelor de influență în Europa Centrală, de Est și de Sud (octombrie 1944) au prefigurat oarecum statul nedrept al României de țară învinsă și destinul care i se pregătea. De aceea, nu trebuie să ne mai mire faptul că **Tratatul de pace de la Paris** (10 februarie 1947) nici măcar nu a recunoscut cobeligeranța României din anii 1944-1945, ea fiind tratată ca un stat învins, iar clauzele teritoriale, politice, economice și militare care o vizau fiind de-a dreptul oneroase.

În orice caz, încă din **7 mai 1945**, se încheiase, la Cartierul General Aliat de la Reims, un armistițiu între generalul col. german Alfred Josef Jodl (șeful Statului Major al Comandamentului *Wehrmacht*-ului) și aliați, după care la **9 mai 1945** (ora 2) s-a semnat **Actul capitulării necondiționate a Germaniei** în fața aliaților (în cartierul berlinez Karlshorst). Oficial se încheiase războiul în Europa, deși trupele româno-sovietice au mai luptat, până la 12 mai 1945, cu nemții care nu vroiau să se predea în Podișul Boemiei, pe Elba și în zonele muntoase austriece Linz sau Graz.

În ce ne privește, bravii militari români căzuți la datorie în **Al Doilea Război Mondial** luminează și acum cu sângele lor pământul patriei. Știuți sau neștiuți, biruitori sau înfrânți, anonimi sau rămași în legendă, ei au intrat în conștiința noastră ca cei ce s-au aruncat în brațele morții ca adevărați patrioți și, tocmai de aceea, continuă să sălășliască în memoria noastră afectivă. Așadar, să ne aducem aminte că trebuie să ne înclinăm frunțile, cu smerenie, în fața străbunilor noștri care și-au adus contribuția la libertatea statului român și au apărut cu prețul vieții lor fruntariile țării, într-o istorie destul de zbuciumată a celei mai mari înclăștări armate a omenirii. Putem să depunem **florile recunoștinței** și să aprindem lumânări la mormintele eroilor noștri, iar, după ce am ajuns acasă, să ne amintim că ei ne-au făcut prezenți la întâlnirea noastră față în față cu istoria. Abia sub pământ le-a fost dat, în sfârșit, să trăiască liniște lor bruscă, ieșită demult din obișnuința omenească.

În fine, omagierea ostașilor care și-au dat viața pentru înfrângerea fascismului trezește cele mai alese sentimente în rândurile oștirii și a populației civile, care iartă, dar nu uită jertfele bunicilor și părinților noștri pentru apărarea pământului strămoșesc. De atunci, pacea lumii românești a rămas acel veșnic prunc, mai mereu crescut din durere! Români au avut demnitatea de a se descătușa cu înțelepciune, spiritul lor bazându-se pe oameni care chiar și-au permis să trăiască cu bucura lor de suflet pe înălțimile pământului românesc. Abia atunci s-a pășit cu optimism în timpurile noi cu lecția învățată a sensului durerii - un sens care a fost deplin doar atunci când, cu chibzuință, „**Tara**” a găsit calea de încetare a propriei suferințe, întărindu-se cu fibrele inimilor oamenilor săi puternici.

9 mai 1950 – Ziua Europei

După încheierea celui de al doilea război mondial, o seamă de personalități ale vieții politice europene au fost preocupate de crearea unor instituții pentru apărarea păcii și prevenirea unor noi războaie. Se dorea ca pacea să nu mai fie doar pauza dintre războaie, ci să fie o stare de spirit, o normalitate. Astfel,

Jean Monnet (consilier pe probleme economice și om politic francez) și juristul **Robert Schuman** (ministrul afacerilor externe al Franței) au pus bazele colaborării cu cancelarul Germaniei, Konrad Adenauer, în spiritul înțelegerii și al bunei **colaborări între Franța și Germania** și cu celelalte popoare europene. **Declarația Schuman** propunea exercitarea unui **control comun franco-german asupra producției de cărbune și oțel** (considerate materiile prime importante pentru industria armamentului). O țară care nu deține controlul asupra producției de cărbune și oțel nu putea purta un război.

”Pacea mondială nu poate fi asigurată fără a face eforturi creatoare proportionale cu pericolele care o amenință. Contribuția pe care o poate aduce civilizației o Europă organizată și activă este indispensabilă pentru menținerea unor relații pașnice(...). Europa nu se va construi dintr-o dată sau ca urmare a unui plan unic, ci prin realizări concrete care vor genera în primul rând o solidaritate de fapt. Alăturarea națiunilor europene implică eliminarea opoziției seculare dintre Franța și Germania(...). Guvernul francez propune ca producția franco-germană de cărbune și oțel să fie plasată sub o Înaltă Autoritate comună, în cadrul unei organizații deschise și altor state europene” - declara Robert Schuman la **9 Mai 1950**, dată considerată a fi **Ziua Europei**.

De atunci, la 18 aprilie 1951 a luat ființă **Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului**, formată din: Franța, Germania, Italia, Belgia, Luxemburg și Olanda, în urma prevederilor **Tratatului de la Paris**, pentru ca la 25 martie 1957, în urma prevederilor **Tratatului de la Roma**, să ia ființă **Comunitatea Economică Europeană**, generată ca organizație din vechea Comunitate Economică a Cărbunelui și Oțelului și creată ca organizație supranațională, devenită apoi baza **Comunității Europene**. Așadar, anul 1957 a constituit un important punct de referință pentru colaborarea politică, economică și culturală între Franța, Germania, Italia, Belgia și Luxemburg, în baza **înțelegerii de la Bruxelles**. În orice caz, în 1968 existau 15 state membre ale **Comunității Economice Europene**.

Prin încheierea **Tratatului de la Maastricht** (7 februarie 1992), Comunitatea Economică Europeană a fost redenumită **Comunitatea Europeană** (CE), astfel că se puneau bazele formale ale **Uniunii Europene** (UE) – care, în 2004, avea deja 24 de state membre, România și Bulgaria fiind primite la 1 ianuarie 2007. În sfârșit, **Tratatul de la Lisabona** (1 decembrie 2009) a operat ultima amendare a **bazelor constituționale ale Uniunii Europene**. **Uniunea Europeană** funcționează actualmente printr-un sistem de instituții supranaționale independente și interguvernamentale, care iau decizii prin negociere între cele 28 de state membre (ultimul stat care a aderat fiind Croația).

◆◆◆

Așadar, în ciuda tuturor vicisitudinilor istoriei, am rămas pe aceste meleaguri, unde a trebuit să învățăm ce înseamnă să fim **români**. Pentru asta a trebuit ca înaintașii noștri să câștige lupte pe câmpurile de bătălie, iar noi să ne prețuim eroii jertfiți, să ne pomenim vitejii și, mai ales, să credem în existența noastră ca popor! De aceea, astăzi putem vorbi de o nație a noastră, dar și de libertatea, independența și unitatea țării într-o Europă unită prin diversitate.

Astfel, manifestările prilejuite de sărbătorirea zilei de 9 Mai constituie, de fiecare dată, un bun și necesar prilej de pioșenie și slavă către acei înaintași care au trudit la împlinirea în hotarele sale firești a **Țării-Mamă**, dar și ruga noastră ca toți frații noștri de pretutindeni să trăiască mulțumiți în casa lor, ca suflete curate, iubitoare de neam și patrie. Să le lăsăm **eroilor** pomeniți un loc liber la masă, să-i strigăm din când în când pe nume, ca și cum ar fi vii printre noi, ca și cum deodată s-au întors, în sfârșit, acasă.

În concluzie, cât timp în piepturile românești nu se va slei sângele neamului, iar însuflețirea de concordie între noi va persista, vom înțelege că trecerea durerii devenirii noastre prin maturitatea timpului istoric s-a făcut cel mai bine prin curgerea suavă a demnității sufletului.

Românii în ultimul deceniu comunist. Scrisori din anii '80 (5)

Dr. Liviu ȚĂRANU, CNSAS București

Cifrul însemna înlocuirea literelor cu cifre, semne sau chiar cu alte litere, amestecul de simboluri făcând textul de neînțeles fără cunoașterea codului stabilit între cei doi corespondenți¹.

Hârtia șablon era o metodă ce consta în decuparea unei coli albe de hârtie, în anumite locuri astfel că suprapusă peste scrisoarea primită, apăreau în ferestrele formate prin decupare doar cuvintele care compuneau informația transmisă.

Timbrele erau frecvent folosite pentru a ascunde sub ele mesaje secrete sau chiar microfilme. O semnificație putea avea imaginea aflată pe timbru dar și poziția lor pe plic.

Desigur, întregul univers al metodelor de control al corespondenței este unul foarte vast. Ceea ce am dorit să descriem aici sunt câteva din metodele cele mai frecventate atât de Securitate cât și de cei urmăriți pentru a-și conspira sau deconspira mesajele poștale.

Corespondența interceptată de Unitatea Specială „S” în anii '80 se află în dosarele din Fondul Informativ, Documentar și Rețea din arhiva CNSAS. Ea nu constituie un bloc unitar ci fiecare scrisoare în parte a ajuns la dosarul celor urmăriți, în copie sau în original. În ultima situație, e limpede că scrisoarea nu a mai ajuns la destinatar, conținutul ei fiind de obicei catalogat ca necorespunzător dacă existau comentarii dușmănoase la adresa regimului politic, îndemnuri la emigrare sau intenții de constituire a unui grup ostil.

Lăsăm deoparte faptul că prezența acestor scrisori, de multe ori în original, demonstrează fără tăgadă gradul accentuat de control și amestec al Securității în viața intimă a românilor (violarea corespondenței intrând în categoria infracțiunilor conform Constituției din 1965), și precizăm că tocmai prezența din belșug a acestor scrisori ne permite astăzi să reconstituim climatul social al unei epoci nu demult apuse. Este poate singurul merit al Securității, acela de a lăsa moștenire documente de un real folos pentru istorici.

Document

1989 februarie 24, București. Notă referitoare la activitatea serviciului Unității Speciale „S”, din cadrul Securității Hunedoara, cuprinzând efectivul de lucrători, puncte de lucru, volumul de muncă, deficiențe și abateri.

Ministerul de Interne

Strict Secret

Departamentul Securității Statului

Ex. Unic

Unitatea Specială „S”

Nr. 00415303 din 24 feb. 1989

Notă

cu unele probleme pe linia Serviciului „S” din cadrul Securității Hunedoara

Activitatea de control secret al corespondenței interne în cadrul județului Hunedoara este organizată la nivel de serviciu, acesta fiind încadrat cu 19 cadre, dintre care 9 cunosc una sau mai multe limbi străine. Munca specifică este organizată în cadrul punctelor de lucru din localitățile: Deva, Simeria, Petroșani, Orăștie și Hațeg și cu actuala organizare se reușește cuprinderea în control a întregului trafic poștal intern, inclusiv cel de pe spațiul Helga [R.F. Germania] nescăpându-se de sub control nici o localitate, iar

volumul de trimiteri verificat zilnic se ridică la cca 80.000 scrisori – plecări și sosiri.

În anul 1988 organele informativ-operative au solicitat cadrelor „S” interceptarea corespondenței unui număr de cca 4.000 persoane, iar 1.000 persoane se află în baza proprie a compartimentului „S”.

Din controlul în conținut s-a reușit obținerea a 11.200 informații, dintre care un număr de peste 7.600 sunt date de primă sesizare despre activitatea unor elemente necunoscute în evidențele de Securitate. Tot din controlul în conținut, cadrele „S” au întocmit și înaintat organelor informativ-operative un număr de 24 sinteze, unele cerute prin Programul de măsuri al unității centrale, iar altele ordonate de conducerea Securității județene.

Pe linia înscrisurilor anonime cu conținut dușmănos s-a reușit ca în perioada de referință să fie clarificate 6 cazuri cu 8 autori. Prin măsuri complexe întreprinse de organele de securitate și miliție s-a reușit, în 3 cazuri prevenirea difuzării unor înscrisuri.

Deși rezultatele obținute în 1988 de compartimentul „S” sunt apreciate ca preponderent pozitive, în activitatea acestui colectiv au fost înregistrate și unele minusuri, astfel:

Datorită necunoașterii corespunzătoare a indicilor grafici și superficialității, au fost scăpate, în două cazuri, la grupa „S” din Simeria, unele difuzări de materiale cu conținut dușmănos.

Mai sunt încă neidentificate 6 cazuri de înscrisuri cu conținut dușmănos, ce au fost difuzate pe raza județului Hunedoara, de care se fac răspunzători atât cadrele compartimentului „S”, cât și ale serviciilor informativ-operative, care nu au sprijinit suficient activitatea pe această linie de muncă.

Din mediul rural s-a obținut un număr mic de informații din controlul secret al corespondenței, deși acest sector este foarte important pentru munca de securitate.

Tot un număr relativ mic de informații au fost obținute din sectoarele economice, ținând cont de ponderea acestor probleme în cadrul județului.

Nu ne putem declara mulțumiți de modul în care este folosit mijlocul „S” de către serviciile și celelalte compartimente informativ-operative din cadrul județului. Astfel, la unitatea centrală, numărul obiectivelor în cazul cărora se controlează legăturile externe pe canalul „S” este de numai 25 elemente – la Serviciul I, 26 – la Serviciul II și 35 – la Serviciul III, iar Securitatea Hațeg are un singur element în atenție pe linia legăturilor externe „S”.

În privința stării și practicii disciplinare a fost înregistrat cazul deosebit de grav al cpt. Moldovan Olga – de sustragere a unor sume de bani, pentru care faptă a fost trecută în rezervă și sancționată pe linie de partid.

Pt. comandant,
Colonel,
Marinescu Constantin

ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 13 421, vol. 193, f. 378

Societatea

În anii '80, interesul regimului pentru reacția populației față de situația dificilă din economie era determinat de efectele în plan social, surprinse foarte bine în corespondența privată dintre români și străini. Fragmente din astfel de scrisori au fost preluate de Securitate, în propriile rapoarte, pentru a ilustra nemulțumirile populației legate de alimentație, reorganizările întreprinderilor, întreruperile de curent electric etc.

¹ Carmen Chivu, Mihai Albu, op.cit., p. 27.

Cercetarea acestor scrisori, telegrame și cărți poștale oferă o imagine asupra stării de spirit din epocă, a vieții cotidiene sau a biografiei unor personalități (aflate cu predilecție în preocuparea Securității). Este totodată un mod direct de a vedea care au fost sentimentele românilor din diverse categorii sociale, profesionale etc. vizavi de schimbările și evoluția regimului politic intern. Sunt documente care oferă un contact direct cu realitatea acelor ani, fără nici un filtru sau corector de percepție, decât cel al autorilor acestor scrisori. Viața și trăirile oamenilor din acei ani sunt redată cu acuratețe tocmai în acest gen de documente.

O bună parte din această corespondență, în copie sau original, este păstrată în arhivele Securității, de un interes aparte fiind așa numitele „comentarii dușmănoase”. Aparent, cele mai multe din comentarii apar în orașele mici și în mediul rural. Ele vizează frecvent măsurile haotice de reorganizare a unor întreprinderi, șomajul mascat, nemulțumirile izvorâte din neplata salariilor, imposibilitatea avansării în carieră fără o implicare politică etc. Este nelipsită din aceste texte (de regulă, cele trimise în străinătate) nota ironică la adresa marilor realizări ale regimului trâmbițate pe toate canalele propagandei oficiale.

În arhivele Securității se găsesc extrase din scrisori care abordează patru mari teme: situația grea din aprovizionarea populației, reorganizările haotice din administrație și întreprinderi, condițiile de viață și de muncă în România dar și a celor plecați în străinătate și, în fine, opțiunea emigrării din România. Desigur pe lângă aceste subiecte apar și altele, cel puțin la fel de interesante: „performanțele” echipamentelor sau mașinilor exportate de România, situația românilor aflați pe șantierul din Libia, Siria, Egipt, Irak, Iran etc., situația învățământului, metode de trecere ilegală a frontierei ș.a.

Cel mai des invocat subiect în corespondența românilor din acei ani este cel al condițiilor grele de viață și muncă: cozile la alimente, întreruperile de curent electric, frigul din locuințe, proasta organizare din întreprinderi și chiar nesiguranța locului de muncă. Dar peste toate trona drama alimentelor de bază care se găseau în cantități insuficiente. Odată cu anul 1980 această criză este tot mai prezentă și se manifestă prin cozile la carne, lapte, ouă, ulei, făină și pâine. Doi ani mai târziu aceste alimente vor fi pe deplin raționalizate, prezența cartelei fiind generalizată. Toate acestea îi fac pe oameni să privească cu nostalgie în urmă, la anii '60 sau '70, când magazinele erau pline cu mărfuri de primă necesitate, iar cozile erau prezente doar acolo unde se vindeau produse de import. Apropierea vreunei sărbători, cum era Paștele sau Crăciunul (nerecunoscute oficial), însemna o luptă aprigă pentru carne, semipreparate, ouă, lapte, unt și cafea. Cum acestea erau mereu în cantități mici, întotdeauna rămăneau unii fără a cumpăra vreun produs pentru care stătuseră la rând ore în șir, uneori de la 4 dimineața. Nu erau puține cazurile când marfa se termina exact când mai erau câteva persoane înaintea. Tensiunea și teama că nu vei mai găsi să cumperi ceva, creștea odată cu apropierea de ghișeu la vânzătoare, care nu rareori anunța că marfa tocmai s-a terminat. Era, astfel, o adevărată victorie pentru cel care reușea să plece din magazin cu ceva în sacoaș!

Toată această luptă avea loc, de obicei, după orele de program, când populația activă pleca de la serviciu direct la cozi pentru a obține produsele dorite. Nu rareori, înghesuiala era atât de mare încât unii cedau după ce își rupseseră hainele sau fuseseră în pericol de asfixiere.

Există desigur o alternativă la această variantă oficială de aprovizionare: comerțul ilegal. Existau destui binevoitori, care se ocupau cu procurarea de bunuri, unele chiar din întreprinderile de stat, și care îți puteau furniza orice produs alimentar, evident la un preț mult mai mare. Condiția de bază era să ai o relație de încredere (reciprocă) cu un astfel de „comerciant” și să plătești prețul cerut. Orice indiscreție care ar fi pus în pericol pe cel care asigura bunurile dorite, însemna practic anularea oricărei posibilități de aprovizionare pe această cale. Aceasta și datorită solidarității recunoscute între furnizori, care se bucurau, de altfel, de protecție înaltă chiar în rândul nomenclaturii locale.

Funcționa o anumită specializare a acestor persoane care se ocupau de comerțul la negru, unele procurau și vindeau doar carne și preparate din carne, altele doar țigări și cafea sau cosmetice.

Treptat această categorie a devenit o pătură privilegiată, care era protejată de autorități și apărată de Miliție. Cei din nomenclatura locală, deși aveau mai multe bunuri la dispoziție, apelau și ei la aceleași rețele de comerț ilegal, numai că plăteau mai puțin sau chiar deloc pentru respectivele produse. Securitatea tolera fenomenul, pe care îl cunoștea destul de bine prin propria rețea de informatori. Aceștia din urmă, mulți din ei fiind cei care intermediu relația cu bișnițarii, urmăreau și raportau tot ce se cumpăra sau se vindea pe această filieră și care erau destinatarii.

Așadar, mecanismul funcționa perfect fiind, evident, susținut de o importantă nevoie socială.

Dincolo de aprovizionare, siguranța locului de muncă este un alt aspect frecvent abordat dar într-o strânsă legătură cu primul. Așa cum se poate vedea din corespondența românilor, condițiile din întreprinderi erau destul de vitrege. Marile fabrici ale anilor de dinainte de '90 se confruntau, între altele, cu o supradimensionare puternică a personalului², care era o consecință neprevăzută a relației dintre aprovizionare și locurile de muncă. Datorită penuriei alimentare, în multe locuri, noii angajați își cumpărau serviciul cu alimente (un porc, miel, vițel, curcan sau un caș de dimensiuni respectabile) sau cu mari sume de bani (10.000-15.000 lei). De obicei, produsele și banii ajungeau la șefii serviciului de cadre sau la secretarul organizației de partid din fabrică, care colaborau discret cu șefii de secție. După mărimea sau consistența acestor daruri, respectivii donatori puteau fi încadrați în posturi mai bine plătite și cu muncă mai ușoară, nivelul studiilor conținând destul de puțin. Acest mecanism nu făcea, așadar, decât să crească cu mult cifra muncitorilor din obiectivele respective fără vreo justificare economică.

Legat de condițiile de muncă, o situație dificilă au avut-o românii aflați la lucru pe șantierele din străinătate, în țări din Orientul Mijlociu. De pildă, numai în Irak, lucrau mai bine de 4.000 de români, în proiecte care însemnau construcția unor canale de irigații, a unor linii de înaltă tensiune, șosele sau a unor rafinării. Lucrările la aceste obiective fuseseră contractate la începutul anilor '80, și după un debut fulminant, ele se aflau în mare întârziere. Datorită unor deficiențe de organizare, a calității slabe a echipamentelor, a mediului natural mult mai vitreg față de cel din țară construcția acestor obiective se dovedea a fi problematică față de ce își imaginaseră proiectanții din țară. Pe lângă aceste obstacole, apar și altele: starea de spirit a muncitorilor e din ce în ce mai negativă, se plâng în scrisorile trimise acasă că „se plătește mai slab”, cu mari întârzieri, aceasta și pentru că „majoritatea nu au venit să facă treabă cinstită, s-au apucat de vândut ciment și alte materiale, să fure, să facă bișniță, fiecare pentru buzunarul lui, iar treburile pe șantier au rămas în urmă...³. Toate acestea au avut efecte în relația cu antreprenorii din țările unde românii lucrau: „...La stația de betoane a venit un supravezitor și a întrerupt betonarea pe întregul șantier pentru că românii nu fac treabă bună. În încheiere a spus: «Plecați în România». [...] Aici toată lumea este nemulțumită, mormăie, toți sunt abătuți. Singurii care sunt mai veseli, sunt cei care urmează să plece acasă⁴”.

Însă cei care rămân, inventivi fiind, nu se lasă și inițiază activități colaterale: specula și lucrul la particulari. „Cu coniacul este o lovitură” îi scrie din Irak un timșorean soției sale din țară, cerându-i totodată să-i trimită printr-un prieten 20 litri din prețioasa băutură. „...Am vorbit cu maestrul, un băiat bun din Pitești și voi ieși două luni la ciubuc... Cu munca nu mă omor, că sunt șef de echipă...” scrie, tot din Irak, soțul către soția sa din Râmnicu-Vâlcea.

2 Erau numeroase cazurile când marile combinate sau fabricile cunoscute funcționau cu un număr de muncitori dublu sau chiar triplu față de necesarul procesului de producție, aspect subliniat și de Gheorghe Ciubotaru, un muncitor dintr-o fabrică din Botoșani: „Noi, în Electrocontact Botoșani eram 5.700, dar fabrica ar fi funcționat extraordinar de bine cu maxim 2.000 de oameni. Toți se făceau că fac treabă. Era ca și în China, șase oameni pe autobuz: unul dădea bilete, unul controla dacă a dat bilete, ca să aibă motiv să-i dea omului o bucată de pâine”. Vezi „Ziarul Financiar”, nr. 10.385 din 13 septembrie 2012 (articolul semnat de Adrian Cojocar, Bucovina și Moldova. *Dezindustrializarea, principală cauză a depopulării României*).

3 Vezi documentul nr. 27.

4 Ibidem.

Cei mai mulți știu însă că ceea ce fac este atent monitorizat de Securitate: „...Nu discuți nimic la telefon. Vezi că telefonul nostru este sub observație. Nu lăsa pe nimeni să discute la telefon, de la noi din casă. Totul se înregistrează...”⁵ îi scrie din Egipt un sibian soției sale din țară, indicându-i apoi cum să valorifice bunurile pe care i le trimisese.

Greutăți mari sunt și în lumea satului românesc. Lăsați fără pământ, navetiști la oraș unde muncesc în fabrici, țărani se opun și critică noile schimbări din politica partidului în domeniul agriculturii: „măsurile ce se iau la țară pentru creșterea vitelor, în modul forțat cum se aplică, în loc să ducă la sporirea lor, duc la dispariția lor. Până nu ni se dă pământ corespunzător să-l muncim, nu vom reuși să contractăm vite, porci și păsări cu statul, pentru că nu avem cu ce le crește” scriu țărani dintr-un C.A.P. din județul Dolj. Un țaran pensionar, din județul Iași, vorbește deschis și explică de ce țărani refuză să mai lucreze pământul: „Dacă până acum țaranul muncea cu tragere de inimă pentru că primea 1.000 kg. porumb la o producție de 5.000 kg la hectar, în prezent, indiferent cum muncești, nu primești mai nimic”⁶. Tensiunile din mediul rural sunt exprimate în mai multe scrisori adresate de săteni conducerii de la București (C.C. al P.C.R. sau unor ziare din Capitală) în care apar avertismente de genul „Nu e departe ceasul să recurgem la procedee ca în 1907” sau, și mai grav, ca cel al unor cooperatori din Cozieni, județul Buzău: „Este rușinos să avem vărsare de sânge într-o țară comunistă. Mai bine ar veni sovieticii să ne administreze țara”⁷.

O altă temă frecvent abordată în corespondența acelor ani este cea a emigrării. Opțiunea nu este doar a minoritarilor ci și a românilor care, în fața greutăților cotidiene, optează pentru plecarea din țară. Cel mai des apare acest subiect în corespondența etnicilor germani. Iată și unul din motivele invocate de o familie din județul Alba, grăbită să părăsească România: „...Dorim să primim viza de intrare în R.F.G. pentru întreaga familie, ca să putem pleca definitiv de aici. România se află într-o mare criză economică. De când ați plecat s-au schimbat multe în rău din viața noastră. Este o lipsă totală de produse alimentare. Nici măcar pâine nu mai avem. Nu mai avem curent electric, folosim din nou lampa cu petrol. Nu se știe cât va mai dura această economie de energie electrică. Chiar dacă am vrea să mai stăm aici, nu mai rezistăm...”⁸.

Evantaiul problemelor cu care se confruntă românii, indiferent că sunt în țară sau în afară, este foarte larg, iar în fragmentele ce apar în corespondența privată din dosarele Securității, greutățile traiului cotidian sunt concis și, deseori, pitoresc definite. Este evident că majoritatea românilor ca și minoritarii (unguri, germani, evrei) sunt nemulțumiți de starea generală a țării. Cu toții caută căi proprii de salvare, prin emigrare sau prin speculă, prin opoziție civică sau atitudine pasivă la cerințele regimului. În multe locuri disperarea este la cote înalte, neîncrederea la fel. Chiar și speranța în schimbare lipsește. Cu toată izolarea, la finele anilor '80, românii află de schimbările din Europa de Est dar nu cred, încă, în propria schimbare. Nici intelectualitatea, nici țărănimea sau muncitorimea nu pot asimila ideea unei schimbări și în cazul românesc. Singurul segment al populației care aderă la această idee, aparent imposibilă, este tineretul.

În final, concluzia care se impune este întemeiată pe o observație simplă ce reiese din documente: starea explozivă existentă în societatea românească, în decembrie 1989, nu a apărut peste noapte *ex nihilo*. Dimpotrivă, aceasta s-a dezvoltat în timp, odată cu greutățile crizei economice. Intensificarea supravegherii polițienești nu a făcut decât să amplifice această stare. Pe de altă parte, este evident faptul că toate campaniile ideologice, un cult exagerat al personalității, naționalismul amplificat și revenirea în dezbateră publică a problemei Transilvaniei sau a Basarabiei, nu au reușit să compenseze nici într-un fel frustrarea populației legată de nivelul de trai foarte scăzut.

Pornind de la aceste observații putem susține că, în esență, Revoluția din decembrie 1989 a fost generată de o acumulare

majoră de tensiuni interne izvorâte, îndeosebi, din situația economică dezastruoasă a țării. Luând în calcul faptul că mediul extern era prielnic unei schimbări, putem afirma că tot ceea ce era necesar pentru o explozie socială în România, fusese asigurat încă de la jumătatea anilor '80. Ca urmare, ce a lipsit a fost doar scântea.

Document

1984 noiembrie 23, Arad. Notă-sinteză cu privire la stările de spirit rezultate din exploatarea trimiterilor poștale din partea a doua a anului 1984, de pe raza județului Arad și în care sunt comentate situații negative din întreprinderi, din agricultură, din rândul tineretului și al pensionarilor.

Ministerul de Interne
Strict Secret
Inspectoratul Județean Arad
Exempl. nr. 1
- Serviciul „S”
Nr. 007707 din 23 XI 84

Rezoluții:
Sinteză
Se aprobă (indescifrabil)

Notă-sinteză

privind stări de spirit ce au rezultat din exploatarea în conținut a trimiterilor poștale, pe perioada 15.05.1984 – 20.11.1984

Stări de spirit generate de situații negative din obiectivele economice.

O persoană din Arad i-a relatat ing. Bințu Costică de la T.F.E., str. Paroșeni nr. 14 din Arad:

„Vă mai întrebați de ce nu facem planul, când singur știți că avem în frunte nu un conducător ci un impostor, un huligan cu diplomă de inginer și cu spatele asigurat de «nașu» ori de «unchiu» - ministrul Petrolului. Avem conducător pe acest tov. Stănică, ce vine în schelă numai beat și ne jighește.

Lui nu-i pasă de treburile întreprinderii ori planul de producție motivând că și așa va pleca în străinătate. Până nu ne lasă la fund de tot, ar trebui să faceți ceva. De ar putea vorbi «Dacia» lui câte face”.

Căzănescu Puiu din Arad i-a relatat lui Căzănescu Daniela din Ploiești, [...]:

„Miercuri seara m-am certat iar cu Șerbănescu. În ziua aceea am lucrat la 1216. Am pus-o la balans și producea la habă. Era singura sondă pe care o pusesem în producție. La celelalte se executau operații obișnuite. Am rămas la parc și după ce mi s-a spus că la ora 3,00 totul este bine, pe la 6,00 mă cheamă Șerbănescu ca să mă întrebe dacă am fost să văd cum merge 1216. Am spus că degeaba am vrut eu să merg, pentru că nu exista nici un felinar și pe bezna aceea tot nu vedeam nimic în habă. A început să răcnească la mine că am dormit toată noaptea, că nu am făcut nimic nici ziua precedentă, că nu sunt bun de nimic și pot să mă duc de unde am venit. Când am auzit, am crezut că înnebunesc. Seara la 20,30 am fost cu agregatul și am făcut linia cu operatorul, deci am fost și sondor pentru că numai noi eram acolo. Când a venit Dragomir a spus să-mi treacă 4 zile nemotivate.

Budișan a apărut abia luni dar sunt convins că știe totul. A dat telefon și a pus oamenii să mă cheme pentru că nu vede cârligul mișcându-se la sondă. M-a trimis la sondă să văd de ce nu lucrează sondorii. I-am răspuns că nu mă duc pentru că numai stau peste program. I-am spus că dacă tot nu se ține cont de cei care rămân peste program și se taie zile dacă întârzi, numai fac nimic nici eu. Mi s-a spus că eu sunt de vină pentru că trebuia să dau telefon. Oare dacă am tot da telefoane, unde am ajunge?! Le-am spus că dacă așa stă situația cer transferul”.

5 Ibidem.
6 Vezi documentul nr. 19.
7 Ibidem.
8 Vezi documentul nr. 6.

Mihai din Arad i-a relatat lui Pop Terezia din com. Sanislău, [...], jud. Satu Mare:

„Pe acasă aterizez doar seara sau nici atunci. La noi parcă toată lumea a înnebunit. Numai știm decât muncă. Trebuie să terminăm 20 de sonde până la data de 15.11, ceea ce este imposibil. Niște idioți și-au luat angajamentul pentru cel de-al XIII-lea Congres al Partidului și acum este vai de capul nostru. Și e și mai și dacă nu le vom termina! Asta mi-e viața”.

Dumitreasa Ioan din Arad, [...] i-a relatat lui Dumitreasa Anneliese din Sebeș [...] jud. Alba:

„Ne-am prezentat la lucru. Trebuie să-ți spun că aici combinatul e foarte mare. Are 11 secții și peste 7.000 angajați spre deosebire de al nostru, care n-are decât 1.000 de oameni. Suntem la secția a V-a. Acum la început, lucrul merge foarte greu. Ne cere o calitate, excepțională. Sunt modele foarte complicate și C.T.C.-ul este foarte exigent.

Se face o mobilă pentru Franța și pentru asta trebuie atâția oameni. Au venit și de la Câmpeni. Îți dă voie să lucrezi cât vrei și nouă nu ne taie cei 16%, cât le taie celor de aici. Aici, în secția în care suntem, am nimerit-o prost, din următorul motiv. Cei de aici nu vor să lucreze și asta-i adevărul, pentru faptul că nu sunt normele cum ar trebui să fie, recunosc, sunt mici iar cei de aici lucrează pentru un salariu de 2.500-3.000 pe lună iar planul lor e de 8 milioane pe lună și nu-l realizează, adică nu lucrează cât ar putea, protestând astfel pentru faptul că normele au fost ridicate. E o atmosferă foarte proastă. Cei de aici ne privesc ca pe niște spărgători de grevă. Sunt ostili cu noi. Unul chiar ne-a spus-o în față, când a văzut că ne luptăm să facem planul, că le mâncăm pâinea. Noi ne vedem de treaba noastră deși ne este greu.

Suntem cazați în condiții mizerabile. Unii nu au acceptat și au plecat acasă. De la București ni s-a dat telefon și ni s-a spus să rămânem pe loc. E o treabă serioasă cu exportul acesta. De la întâi vine aici ministrul nostru, ca să dirijeze treaba, să poată onora comenzile”.

Monica din Arad i-a relatat lui Tîtescu Simona din Timișoara, [...]:

„Mă bucur că numai după un an de stagiu ați reușit să lucrați deja în cercetare, deci să fiți utili. Vă simțiți amândoi utili la locul de muncă și asta este necesar în păstrarea încrederii de sine. La mine nu e nimic nou. Acum am de lucru dar mai mult muncă de laborantă decât de ingineră. Sunt singură la două secții, lucrez și în locul inginerii de la secția «spune uretonice» unde este foarte toxic și unde trebuie să fac mereu probe și să încerc să nimeresc rețeta bună. Nu știu aproape nimic despre «spume» și nici literatura de specialitate nu găsec. Deci, lucrez empiric. La cea de a doua secție ne vin mereu prototipuri noi de mobilă.

Lucrul este dar mintea nu e necesar să mi-o pun la contribuție”.

Stănescu din Pâncota [...] i-a relatat lui prof. Dobândă Toma din Timișoara [...]:

„Sunt amărâtă la maximum pentru serviciu. Dinulescu s-a apropiat de contabilul șef Leonte și ei doi taie și spânzură. Să nu-l numesc tâmpit pe Dinulescu că e prea urât. Nici categoria la care am avut dreptul nu mi-au dat iar alte «fățe» care nici nu știu lucra ajung la categ. 4-5.

A introdus 12 ore la hală, când ei nu au asigurat materialul nici pentru 4 ore. Asistența tehnică e jalnică. Toată ziua repară pe mașini. O schimbare de rulmenți, care dincolo dura 20 de minute, aici durează o zi.

La strunguri se repară 2-3 ore pe zi și de curent să numai spun. Sunt aici niște oameni depășiiți de timpuri. Caba tot pe ăia cu pile îi ridică și-și sapă rivalii în mod josnic.

Personal ți-aș spune concret. Am auzit că-și dă demisia și vine președintele consiliului. Asta ce pricepe din industria lemnului? Doar e jurist!”.

Bantoș V. din Arad [...] i-a relatat lui Bratu Pletea din Constanța [...]:

„S-a desființat postul de electrician-auto de la I.F.E.T. La întreprinderea lui au fost clasate toate mașinile și acum caută de lucru de înnebunește. Dacă nu găsește serviciu, timp de 90 de zile nu mai primește transfer și îl trimite la Canal. La noi au ajuns și serviciile pe bani. Ca să-ți dea un loc de muncă, trebuie să dai 10-15.000 lei ca să nu rămâi pe stradă”.

Popescu Geta din Arad [...] i-a relatat lui Petru Nicolau din Oltenița [...] jud. Călărași:

„Salariul e doar 50%. La serviciu s-au făcut mari schimbări. Se zice că ne-am făcut planul până acum dar pe trimestrul IV se preconizează greutăți foarte mari în construcții, mai ales din lipsa materialelor și a combustibilului. Iarăși se economisește curentul, petrolul, benzina etc. E vorba să ne trimită pe toți pe șantier, să lucrăm efectiv ca muncitori... E nevoie de zidari și unii au zis că cei 100 ingineri și tehnicieni câți sunt în întreprindere pot fi și zidari...”.

Lazea Tonel și o echipă de muncitori relatează șefului B.J.A.T.M., Șantierul 7 Arad, Calea Aurel Vlaicu nr. 57:

„În numele dreptății și a nomelor în vigoare, vă rugăm să veniți în ajutorul nostru. Cerem ca în perioada 1.10.1983 – 30.06.1984 să ne fie revizuite rapoartele de lucru lunare, întocmite de către șeful punctului de lucru. Am fost frustrați pentru că s-a raportat eronat producția realizată de noi, prin acele rapoarte care nu au cuprins în totalitate realizările noastre la punctul de lucru B.J.A.T.M.

Cerem revizuirea rapoartelor de lucru și confruntarea lor la fața locului cu realizările. Am mai informat conducerea în privința modului de plată, dar degeaba”.

Lupșa Pavel din Arad, [...] i-a relatat lui Hodirău Nicu din Deva [...]:

„Ne dăm seama că sunteți necăjiți că Ileana nu a reușit să se angajeze. Este greu în ziua de azi fără salariu. Numai poți realiza nimic acum când nici cei angajați numai au siguranța zilei de mâine. Nu avem certitudinea că serviciul îl vom avea mult timp. Și la noi la fabrică avem tot mai puțin de lucru, tot mai puține comenzi iar oamenii au rămas tot atâția. Se fac tot felul de mutații dintr-o secție în alta, după cum avem de lucru. De cele mai multe ori te trimite acasă în concediu fără plată, că nu ai ce face în fabrică. Lumea este tot mai agitată”.

Telepovski Emil din Arad [...] i-a relatat lui Socianu Nicolae din Brașov [...]:

„Spui că la voi se fac rețineri din salariu. La noi este și mai bine. Reducere între 20% - 50%, în funcție de locul de muncă. Tatălui meu odată 20%, odată 40%.

Pledi primește uneori 2-3 sute mai puțin. Singurii care încă sau iarăși sunt independenți suntem noi de la deservirea populației!”.

Cristoloveanu Ionel din Arad [...] i-a relatat lui Cristoloveanu Mircea din orașul Dr. P. Groza [...]:

„La serviciu, pe lângă stație, trebuie să fac tot felul de alte munci care nu țin de resortul meu. Asta fără normă dar e neplăcut, mai ales acum cu acordul global. Scot salariul sub cel de bază. Ce mă fac? Și să ajut eu pe alții să-și facă norma lor? M-am hotărât mai demult să lichidez cu Arădeanca”.

Cucu Costel din Măcălaca, bloc 726, Arad i-a relatat lui Cucu Ștefan din com. Voloiaie, jud. Mehedinți:

„Acum cu acordul global ne atinge urât la salariu. Luna trecută cu 20%, de la director până la ultimul muncitor. Mie și Mioarei ne-au reținut dintr-un foc 1.200 lei și asta va fi cam în fiecare lună. Ce să facem? Decât să sperăm la mai bine”.

Malcoci I. din Arad [...] i-a relatat lui Malcoci I. din București [...]:

„La serviciu, după două zile de lipsă de curent și două zile de pregătire pentru vizita președintelui, acum se încearcă recuperarea întârzierilor de la plan, ca să mai luăm salarii nu numai aprecieri prezidențiale”.

Libaretz Ștefan din Arad i-a relatat lui Tomescu Olga din Craiova [...]:

„Poți să-ți închipui că pe Nuți o forțează să lucreze 12 ore. Cine nu vrea să lucreze îl amenință în tot felul, dar când e vorba de salariu și de ore suplimentare, nu știu cum să-ți ia banii înapoi sau să nu plătească. Azi, cel mai bun lucru e să fii pensionar.

La noi este aceeași situație, la Autobază: nu e combustibil, nu sunt piese de schimb, dar să faci treabă”.

Costas Sidonia din Arad [...] i-a relatat lui Târnavăeanu Gabriela din Constanța, [...]:

„Este mare balamuc, nu au ieșit bine piesele zincate pentru că pretențiile C.T.C.-ului sunt foarte mari iar noi lucrăm după «ochi». Nu se face analiza chimică a soluției pentru că laboratorul este inexistent. Bineînțeles că nici un șef nu vrea să înțeleagă sau nu poate să înțeleagă, și așa stând lucrurile, nimeni nu ne ajută cu nimic. Producția trebuie să meargă și în rest descurcă-te singur, cum poți!

Eu aș vrea să fac singură niște analize ale băilor galvanice, să fac rost și să instalez niște biurete dar nu am de unde lua soluțiile și reactivii. Merg cu cerșitul de la unii de la alții. Cei patru oameni pe care i-am avut au fost împărțiți în trei schimburi, la 4 locuri de muncă, iar eu a trebuit să lucrez efectiv la bara de zincare câteva zile. Toate acestea numai ca să scoatem producția. Este adevărat, chiar în aceste condiții, am luat – nu mai departe de luna trecută – câte 15% plus la acordul global. Îmi place să lucrez numai să am cu ce și cu cine”.

Gina din Arad i-a relatat ing. Iuliana Bârsan din orașul Victoria [...] jud. Brașov:

„Să nu-ți pară rău nici o clipă că ai rămas în Victoria. Și dacă vrei să pleci, nu este Aradul orașul potrivit, este un oraș mort, cu media de vârstă care înclină către 40 de ani iar serviciul este mai mizerabil, cum nu se mai poate. La început am fost cinci luni pe post de maistru, singurul inginer din toată fabrica, care făceam trei schimburi. Salariu aveam maximum 50-85%. În acest timp am pierdut aproape 4000 lei. Condițiile de lucru mizerabile: miros de amoniac care sufocă, mai ales noaptea, căldură, oboseală, șobolani, găze, viermi peste tot. Profilul fabricii este legat de lichior, spirit și bere și aici se bea în neștire. Întâlnești oameni beți și agresivi peste tot și să numai vorbesc de modul de tratare al superiorilor. De multe ori se leagă de mine numai așa ca să se afle în treabă. Bujorescu a fost foarte bine intenționat când a spus să nu veniți la această «superfabrică». Cel puțin, acolo, inginerii sunt ingineri, și dacă ai chef de muncă și-ți vezi de treabă. Nu cred că ți-ar conveni ca după 17 ani de școală să ajungi să alegi capsule, să pui sticle în navele sau să lipești etichete cu muncitorii necalificați laolaltă. Mai e «moda» când e plan prea mare la lichioruri, să ia toată suflarea de la TESA: ingineri, economiști, oameni cu vechime, să se detașeze în secție ca muncitorii necalificați. Se execută cu ei spălarea manuală a sticlelor, alături de toți țigani iar ca asistentă este directorul comercial, care stă cu mâinile în buzunar și se holbează la noi. Ceea ce ți-am relatat nu este decât o parte din ce se petrece aici”.

O altă ingineră de la fabrica de bere (Geta) din Arad relatează ing. Stanca Adriana Carmen din Oradea [...]:

„Trebuie să trimit oamenii acasă, din secție, pentru că avem o întrerupere totală de apă până seara la ora 20,00. Dacă nu este apă nu este nici abur și elementele acestea sunt esențiale. Păcat că conducerea întreprinderii nu vrea să sesizeze asta. Aștia își închipuie că un proces biologic cum este o fermentație aerobică, poate funcționa corect dacă reglez PH cu o găleată de acid și de amoniac și fără aer și fără apă.

Secția asta a fost construită de austrieci și era totul AMC, era aici ca o farmacie, dar au reușit să o strice cu poamele recoltate de la «Astoria» și cu cei care au călcat pe bec de la alte secții. Așa că totul s-a dus dracului”.

Valentina, ingineră la „Tricol Roșu” Arad i-a relatat lui Nechifor Ștefan din Vaslui [...]:

„La fabrică e panaramă mare. Nu este fir, nu iese planul, sunt penalizări până la 23%.

Am fost și eu penalizată cu 13% deși nu au voie să ne bage în acord global. Vin foarte obosită de la lucru, nu-mi mai arde de nimic. Am început să intru în probleme dar e greu. Decât ingineră mai bine mă făceam barmăniță sau coafeză. Era mai bine și nici nu-mi toceam nervii și picioarele și câștigam și mai mult”.

Brașoveanu Viorica din Arad i-a relatat lui Brașoveanu Ion din satul Dracșani, jud. Botoșani:

„Numai eu știu cum trag, că nu merg deloc mașinile. Toată secția merge rău. Chiar am avut ședință și ne-a spus că dacă tot așa rău merge se închide fabrica. Nici nu mai au materie primă. Tot materialul care se țese este defect, refuzat la export. Magazia este plină de material defect și nu are ce face cu el, așa că noi lucrăm dar nu se știe că tot rău merge și ne trage din salariu câte 220 lei pentru calitate. Dacă ați ști cum o duc eu, cred că n-ați mai zice nimic.

Pur și simplu este dezastru ce se petrece la ora actuală în țesătorie la Teba. Nici nu știu câte ședințe s-au făcut și tot degeaba, nu reușesc să se îndrepte. Nici nu-mi vine să mă duc la lucru. Uneori, când văd că nu pot să pornesc mașinile, îmi vine să mă tot duc. Multe care ne-am încadrat pleacă înapoi la Moldova”.

Valentina din Ineu i-a relatat lui Silvestru Liliana din Focșani [...]:

„Nu este mult de lucru. Sunt la secția «Setiene Cora», directoarea este în concediu și nu ne bagă în seamă nimeni. Se pare că plecarea noastră la Ineu este definitivă. Vom lucra la secția franceză care funcționează cam de 15 ani. Totul se aduce din Franța: mașinile sunt ale lor, materia primă a lor, numai forța de muncă este autohtonă. Dacă aș judeca numai secția în care lucrez nu aș avea ce să-mi mai doresc. Este capitalism curat și diferența dintre această secție și celelalte este ca de la cer la pământ. Oboseala nu este grozavă, organizarea muncii este la un nivel foarte ridicat pentru economia noastră, pentru secție și pentru fiecare loc de muncă, în general. Tot ce se lucrează este frumos și în modele ademenitoare.

Toți sunt interesați să nu plecăm de la ei, chiar ne-a ținut șeful un logos despre avantajele întreprinderii, dar tot nu ne poate face să uităm ce este după ce ieșim din secție.

Condiții ne-au asigurat și nu mai interesează pe nimeni mutarea noastră pentru stagiatură la Arad. Majoritatea se vor transfera și umblă pentru aceasta pe la București, la audiențe”.

Cioară Mariana din Arad [...] i-a relatat lui Sulea Ionică din București [...]:

„Ultimele zile din luna trecută am stat la lucru tot până la ora 17,00 apoi până la 19 seara și până la 20,00.

Sunt la ambalat și trebuia să stau până la terminare, dar am câștigat prost, 1.859 lei. În iulie am stat mai mult la ore suplimentare ca în iunie”.

Stări de spirit negative din mediul rural.

Crep Gheorghe din Arad [...] i-a relatat lui Constantin Pomurleanu din Dorohoi [...] jud. Botoșani:

„Am fost câteva zile la Hălmațiu, jud. Arad, comuna natală a soției. Erau tare necăjiți oamenii din cauza vremii. Multe zile ploioase și friguroase. Nu s-a copt porumbul, roșiile din grădină, fructele de pe pomi putrezesc și cad, cartofii sunt roși de dăunători. Nu au ce da de mâncare la porci. Porumbul vechi este enorm de scump. Se vinde cu 1.500 lei 100 kg. iar porcii se vând la preț scăzut.

Și colac peste pupăză, oamenii au obligația să predea cote serioase de carne: vită, porc, iepure, găini, găște, rațe, ouă, lapte. Chiar rudele Ilenei o duc extrem de greu din cauza acestor cote care apasă ca o secure pe grumazul lor. Ce contrast față de condițiile mult mai roze din Dorohoi. Mă refer la abundența din piață, măcelării etc.”.

Comunicarea între oameni contribuie la creșterea creativității

Motto

“Cultura de astăzi nu așteaptă tratate și comentarii, ci așteaptă soluții, așteaptă fapte care să restaureze spiritual omul.”

Dan Ceachir

Gheorghe CLAPA

“O civilizație nu se poate gândi pe sine dacă nu dispune de alta sau altele care să-i servească drept termen de comparație. Ca să cunoști și să-ți înțelegi propria cultură, trebuie să înveți să o privești din punctul de vedere al altuia”, afirmă cât se poate de clar Claude Lévi Streuss, părintele antropologiei moderne, autorul lucrării “Antropologia și problemele lumii moderne” (tradusă de Giuliano Sfici, Editura Polirom, Iași, 2011). Una din concluziile sale este că valorile civilizației occidentale nu sunt singurele posibile și că alte moduri de viață, alte culturi au permis constituirea unor societăți cât se poate de îndreptățite. Respectul față de alte culturi are ca rezultat o atitudine mai flexibilă față de propriile norme și valori.

Una dintre distincțiile cele mai interesante ale lui Claude Lévi – Strauss este cea dintre cultură și societate: “Cultura constă în ansamblul raportului pe care oamenii dintr-o civilizație dată le întrețin cu lumea; societatea constă îndeosebi în raporturile pe care aceiași oameni le întrețin unii cu alții”. Cultura noastră, susține el, fabrică multă ordine, în schimb societățile noastre funcționează tocmai prin conflicte, prin dezordini. În schimb, culturile arhaice fabrică mai puțină ordine, dar societățile lor reușesc să facă să domnească ordinea și armonia între membrii ce le compun.

Umanismul democratic nu se constituie pornind de la niște civilizații privilegiate, cea greacă sau cea științifică, ci stăruiește pe societățile aparent umile, lărgind astfel baza pe care se construiește umanitatea. Concluzia este că toate civilizațiile au în general același set de valori, originalitatea fiecăruia ținând de dozajul acestora și de felul specific de a-și rezolva marile probleme ale vieții și ale morții. Claude Lévi-Strauss nu contestă progresul pe care l-a generat civilizația occidentală, care spre deosebire de cele tradiționale au valorizat pozitiv istoria. Din perspectiva antropologiei, acest progres are anumite limite: nu se manifestă decât în sectoare particulare și într-un mod discontinuu, care nu exclude stagnările sau chiar regresii. Progresul nu poate justifica superioritatea civilizației occidentale deoarece: 1. nu există criterii care să justifice ierarhizarea societăților pe o scală comună și 2. nu există criterii de ordin moral sau intelectual prin care să poată fi judecate din afară societățile.

Aceste argumente întemeiază așa-numitul, de însuși autorul, relativism cultural. Conform acestuia, civilizațiile s-au constituit prin izolarea față de altele datorită barierelor geografice sau/și lingvistice. Acest fapt a creat o diversitate biologică (genetică) și culturală incontestabile. Comunicarea între oameni contribuie la creșterea creativității, dar în exces ea omogenizează, distrugându-se de fapt pe sine. Însăși noțiunea de “civilizație mondială” îi apare ca o contradicție, deoarece: “ideea de civilizație implică și reclamă coexistența unor culturi care să prezinte cea mai mare diversitate între ele.” În acest sens un model demn de urmat este cel al Japoniei, deoarece a reușit să alterneze deschiderile și închiderile față de valorile altor culturi.

Concluzia finală a relativismului cultural este următoarea: “Pentru a fi originală și a menține față de celelalte culturi niște distanțe care să le permită să se îmbogățească reciproc, orice cultură își datorează sieși o fidelitate a cărei preț este o anumită surditate la unele valori diferite față de care va rămâne total sau parțial insensibilă.” Ideea ar putea interesa direct și România, o țară mereu dornică de integrare, fără condiții, în diverse structuri și mecanisme europene și mondiale.

De curând, în cadrul Editurii PIM din Iași a apărut lucrarea profesorului Gheorghe Clapa, intitulată **Ion N. Oprea, alergător de cursă lungă pe meridianele interesului general**. Acest titlu îmi amintește de un film englezesc, ce a rulat pe ecranele cinematografulor din țară cu o jumătate de veac în urmă: **Alergătorul de cursă lungă**, ce s-a bucurat de un deosebit succes în rândul spectatorilor români. De asemenea, cam tot în aceeași perioadă, marele dramaturg Aurel Baranga a pus în scenă piesa de teatru **Interesul general**. Mai înainte, comedia **Mielul turbat** a fost cap de afiș a multor teatre din România.

“Alergătorul” Ion N. Oprea a tipărit 48 de cărți, a colaborat la alte 10, a realizat 17 prefețe și postfețe. De asemenea au fost tipărite 13 lucrări speciale referitoare la biografia autorului și multe alte volume

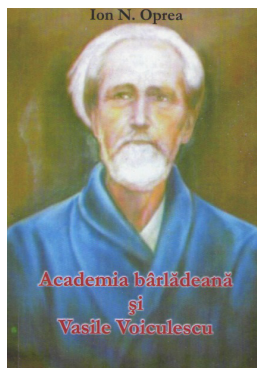
care îi citează lucrările, cuprinse în bibliografia de autor. Au fost publicate articole în peste 40 de periodice românești și străine.

Inițiat ca un omagiu aniversar la împlinirea a 100 de ani de la înființare a Societății Culturale, volumul **Academia Bârlădeană și Vasile Voiculescu** de Ion N. Oprea reamintește, încă de la început, “Academia Bârlădeană nu doar o stare de spirit”. Vasile Voiculescu a știut să rețină pentru sine din agitația tinerească a cercului din Bârlad, ceea ce a fost necesar pentru a se descoperi mai devreme chiar pe sine – ne-o spune Ion Apetroaie.

Omagiu aniversar “Academia Bârlădeană” și Vasile Voiculescu

Ion N. Oprea, acest magic și plin de spirit povestitor, se autodenunță ca un divin psihanalist care face din literatura pe care o practică un amalgam de rațiune și pasiune, de inocență și malițiozitate, de îndrăzneală și prudență, de umanism și egotism, de metafizică și carnal, de utopie și realism politic în măsură să cucerească. Să te țină mereu atent la narațiunea desfășurată...

Literatura practică de Ion N. Oprea joacă un dublu rol: de oglindă a propriei condiții existențiale și de factor terapeutic de primă importanță. Între autor și scrierea sa este permanent o reciprocă. Opera îl reprezintă în toate detaliile sensibilității și reflectivității, iar el este nu numai autorul lucrării cât și personajul central care vorbește prin cartea realizată. El este scriitorul iar opera este scriitorul., buletinul său de identitate. În cărțile sale stralucesc extrem de subțire, el lasă să transpară fără dificultate realitatea întâmplărilor, a personajelor și a stărilor trăite și descrise de autor. Aș afirma că tot sau aproape tot ce apare nu doar în volumul de față, este rodul trăirii personale înmagazinată în memoria sa afectivă și dăruită tocmai când trebuie. Să definești genul literar de

care aparține proza sa e o întreprindere cel puțin dificilă. Tineretea lui Ion N. Oprea se perpetuează într-o vie și dinamică biografie și operă literară pe care le citești numai cu creionul în mână, reflectând...

Prezentarea vieții poetului, evidențiază capacitatea analistului Ion N. Oprea de a discerne, de a nu se pierde în anecdotical sau pitorescul biografic, destul de alambicat, ci priceput în a selecta cu parcimonie elemente semnificative pentru cunoașterea operei și personalității lui Vasile Voiculescu, “reușește să-l prezinte în statura pe care o are în memoria cititorilor avizați.” (Vezi “Postfața” semnată de doamna profesoară Cornelia Sechi, p.210).

Întâlnirea cu scriitorul Ion N. Oprea o datorăm, azi, Editurii PIM Iași care a știut și de această dată să pună în valoare meritele sale. Orice realizare intelectuală are la bază voința de autodepășire. Viața continuă prin transmiterea făcliei, prin conștiința că propria lucrare a spiritului va intra în gândirile celor ce vor veni după noi.

“Academia Bârlădeană și Vasile Voiculescu” este o carte perenă, pentru a cărei prezentă în peisajul cultural românesc mulțumim lui Ion N. Oprea. Pentru republicarea ei fragment cu fragment într-o revistă de largă circulație internațională – Irlanda, România, Izrael, Italia, SUA, Australia, Canada, Franța, Germania, Slovacia, Anglia, Suedia – ONYX o tribună a prieteniei Vaslui Dublin și invers, aducem elogii și mulțumiri de cititori colegiului său redacțional, redactor șef Ioan Mititelu.

Aniversară: Centenarul Academia Bârlădeană (1915–2015).

Lansarea albumului Victor Ion Popa. Artistul și criticul plastic, de Cătălin Andrei Teodoru

Ion N. OPREA

„Întemeiată în 1915 de împătimitii și vizionarii în ale culturii G. Tutoveanu, Tudor Pamfile și Toma Chiricuță, Societatea culturală Academia Bârlădeană nu a fost doar o stare de spirit, ci un puternic centru de cultură națională, nu numai la Bârlad ci pentru întreaga Moldovă de Jos”, subliniam în anul 2012 (în volumul „Academia Bârlădeană și Vasile Voiculescu”, cu o postfață de prof. Cornelia Sechi, Editura PIM, Iași, 2012).

Chiar de la început menționam și alte scrieri care marcau apropierea Centenarului: ediția anastatică alcătuită de editoarele Elena Monu și Elena Popoiu, Editura Sfera, Bârlad, 2011, dar și cele 500 de pagini ale volumului „Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei bârlădene 1870 – 2008”, Editura PIM, Iași, ca și alte 552 de pagini ale lucrării „Bucovina în presa vremii, Cernăuți, 1811 – 2004”, editura Edict, Iași, ambele scrise de Ion N. Oprea.

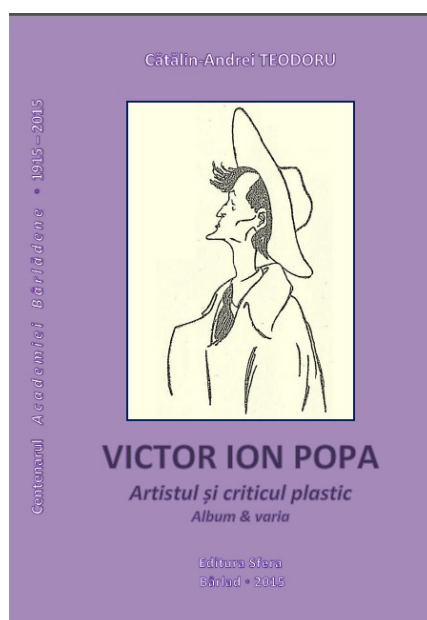
Joi, 21 mai 2015, în foaierea Teatrului „Victor Ion Popa” din Bârlad, în cadrul manifestărilor prilejuite de aniversarea Centenarului Academiei Bârlădene, în prezența autorităților, a multor oameni de cultură și a unui public avizat, a avut loc lansarea albumului de artă „Victor Ion Popa. Artistul și criticul plastic”, realizat la Editura Sfera, Bârlad, autor Cătălin-Andrei Teodoru.

De menționat: Cătălin Andrei Teodoru, și dânsul fiu al Bârladului, a copilărit în satul Dodești, pe meleagurile unde V. I. Popa s-a dedicat cercetărilor sociologice ale profesorului D. Gusti, ca îndrumător al acțiunii „Studentii la sate”, participant activ la ceea ce la Dodești s-a scris despre „Casa obștei”, „Podul mare”, „Cartea de aur” a Căminului cultural păstrată de învățătorul Nicu Ionescu, preluată de alt învățător, Toma Codrescu, scrise în slovă de regretatul meu prieten, alt bârlădean, profesorul Constantin Parfene, un timp director al Teatrului „Victor Ion Popa”.

Despre opera realizată, cuvintele de apreciere sunt unanime: „Felicitări domnului Andrei Cătălin Teodoru și centenarei Academiei Bârlădene pentru acest eveniment oportun care înobilează cultura bârlădeană și pe susținătorii ei”, scrie prof. Lina Codreanu la 30 aprilie; „Felicitări din inimă! Așteptăm lansarea acestei cărți”, se declară nerăbdătoare Alina Butnaru, muzeografa.

Nostalgic, deschid cartea „Bucovina în presa vremii...” de Ion N. Oprea, editura Edict, Iași, 2008. p.81, și în ziarul *Dreptatea*, organ al Partidului Poporului de sub

președinția d-lui General Al. Averescu, din 1 ianuarie 1927, care apărea la Cernăuți și avea fotografia realizată în peniță de Victor Ion Popa, citesc: „Premieră la Național”, cu un elogiu adus „talentatului dramaturg și regizor la „Ciuta”, jucată de aproape toate teatrele naționale din țară, demonstrându-ni-se că artistul e un gingaș poet, cu versuri vioaie, de o plasticitate rară, cu ritm și rimă bogată și cu o fină nuanță de ironie, publicându-i-se două poezii: „Caricatură sentimentală” și „Schiță de toamnă”, ultima reproducă mai jos:

O comoară de aramă
Și de aur în vâpăi
Arde-n galbena năframă
De pe dealuri și pe văi.
Tata-și doarme somnișorul
Sub căruță lângă boi.
Numai picul stă-n răzorul
Lanului de popușoi
Și ferit mai într-o parte,
Din mătase de cocean,
Crăcănat, adus de spate
Încrunțat și serios,
Cu sprâncenele-aplecate,
Piciul pufăie vârtos
Și cu mucul de țigară
Între degete țeșit
Printre dinți, ca omul mare,
Scuipă foarte mulțumit.
Și-ntr-o filă dintr-o carte
O țigară-și strânge avan.

„Cel dintâi scriitor tânăr care s-a format în această atmosferă efervescentă de la *Florile Dalbe*, 1919, unde activau George Tutoveanu, V. Voiculescu, Tudor Pamfile, M. Lungeanu n.n. – a fost Victor Ion Popa. Era răsăritul ședințelor literare în cadrul cărora se manifesta cu o participare vie la discuții și cu versuri satirice”, își aduce aminte G.G. Ursu în „Amintiri despre Academia Bârlădeană”. El însuși, Victor Ion Popa, preciza cu umor că făcea parte din „hălăciuga academică”, scriam în „Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei române”, Editura Pim, Iași, 2008, p. 330, și redam alte versuri ale acestuia nu neapărat satirice, dar plăcute:

M-a cunoscut

Avea iubita un cățel
Se gudura pe lângă mine,
Și-l depărtam încetinel,
Căci drept vorbind, e o rușine
Să-ți faci de joacă cu-n cățel
Când e iubita lângă tine,
Și are mijloc subțirel...
Și am plecat... un an sau doi
Și-au nins cenușa între noi...

Azi am trecut pe lângă poartă
Și am simțit, când am trecut
Că dragostea de mult e moartă,
Și eu rămas un neștiut...
Dar câinele venind la poartă
Ca să mă latre, a tăcut...
Lubirea mea e astăzi moartă...
Dar câinele m-a cunoscut...

Și, în aceeași notă, o altă poezie:

Amintire

Într-o vreme când măiastră
Dragostea ne stăpânea,
Fata deschidea fereastra
Semn cu care mă chema
Astăzi am văzut deschisă
Iar fereastra-c-astă vară
Dar speranța-mi fu ucisă:
Dădea muștele afară...!

Și încheiam cu aprecierea : „Avea talent de tânăr, Victor Ion Popa” (p.331).

Și spun acum, aici, de unde am înțeles că Victor Ion Popa a fost nu numai Artist și Critic plastic, ci mai mult... mult mai mult....

Nu-i așa, Cătălin Andrei Teodoru?

SIMPOZION CULTURAL LA ROȘIEȘTI DE RUSALII

- urmare din pagina 1 -

Simpozionul a precedat sărbătoarea comunității locale și a avut loc în frumosul Cămin Cultural ce poartă numele lui Nicolae Bagdasar, filosof de talie internațională, membru al Academiei Române, el fiind un fiu seamă al acestor meleaguri. Cuvântul de deschidere a aparținut primului gospodar al comunei, primar Constantin Postolache, care a subliniat importanța manifestărilor, inclusiv a simpozionului de cultură și civilizație, aflat la a-VI-a ediție. S-a relevat efortul comun al administrației locale de a realiza asemenea acțiuni de anvergură. Lucrările au fost conduse de Cristian Onel, prof.dr. la Școala Gimnazială „Veniamin Costachi” Roșiești, pasionat de vestigiile comunității, aflat pentru prima oară în postura de moderator. Acesta a evidențiat importanța așezărilor rurale, sub aspect istoric și etnografic, Roșieștii, dând mari personalități culturii naționale. S-a relevat semnificația Zilei Pogorării Sfântului Duh asupra Apostolilor și impactul acestei sărbători religioase în mentalul colectiv. Au urmat diferite expuneri prezentate în ordine cronologică. Prima intervenție a aparținut unui colectiv de studenți și masteranzi geologi de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, conduși de asist. univ.dr. Bogdan Rățoi care a prezentat lucrarea „Cercetările recente de la Codreni”. S-a evidențiat importanța acestui sit arheologic și al rolului uneltelor folosite, prelucrate din materiale precum ar fi jaspul, un cuarț criptocristalin, existent în zona Siret. Laurențiu Ursachi a susținut comunicarea: „Un craniu de bizon în zona centrală a Podișului Bârladului”, relevându-se faptul că după o astfel de fosilă descoperită de savantul Nicolae Macarovici în rezervația Hulubăț-Vaslui, au mai fost descoperite și alte asemenea fosile în zona cuprinzând localitățile Movileni, Zorleni, Giurcani și Vaslui.

O altă comunicare pe probleme de arheologie a fost cea a prof. dr. Cristian Onel și a învățătorului Marin Rotaru-președintele „Academiei Rurale Elanul”, cu tema: „O așezare a faciesului neo-eneolitic Stoicani-Aldenii descoperită la Frunțișeni, județul Vaslui”. Cercetările de pe raza comunei, au evidențiat diferite obiecte din aria culturilor neolitice, cum ar fi ceramică, unelte, plastică antropomorfă și zoomorfă.

La această manifestare științifică a luat cuvântul și cunoscutul colecționar Costel Giurcanu—președintele Societății de numismatică—Filiala Bârlad, care a subliniat necesitatea studiului monezilor din zonă, insistând în intervenția sa și pe originea orașului Bârlad.

Prof. dr. Nicolae Ionescu de la Inspectoratul Școlar Județean Vaslui, la începutul intervenției sale, a evidențiat că astăzi, Casa Domnului care este Biserica, își dă mâna cu această Casă a Culturii, unde se comemorează importante personalități ale istoriei locale, cum au fost și frații Bagdasar, Dumitru și Nicolae. Ei descind dintr-o familie numeroasă. Amândoi au făcut studiile liceale la Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad, cea mai veche instituție de învățământ public de pe raza județului Vaslui, întemeiată în 1841. Frații Bagdasar au fost oameni de stânga, nu în sensul însă dat de comuniști, ei aplecându-se asupra țărănilor, muncitorilor, a categoriilor sociale, afectate de război, de foamete și nemulțumite de politicianismul burghez.

În continuarea expunerii s-a axat pe semnificația Zilei de 9 Mai în istoria românilor. S-a insistat, mai întâi pe pe 9 mai 1877, când s-a proclamat independența României în Adunarea Deputaților, de Mihail Kogălniceanu, pentru ca aceasta să fie votată de Senat și sancționată de domnitorul Carol I, pe 10 mai, legat acest demers de instaurarea monarhiei constituționale. În urma obținerii independenței pe câmpul de luptă nu trebuie uitat că s-a unit Dobrogea la România cu sprijinul, de loc dezinteresat al Rusiei, fiind a doua etapă în procesul îndelunagat de întregire a neamului nostru. Atunci, clasa politică a refuzat până în ultimul moment schimbarea sudului Basarabiei cu Dobrogea, „un copil nedorit” de guvernanții țării, deși se știa de unii oameni politici, intenția Rusiei de a acapara din nou sudul Basarabiei. A doua semnificație este ziua de 9 mai 1945, când Germania a capitulat la Berlin în fața Uniunii Sovietice, a mareșalului Jukov, reprezentantul lui Stalin, deși ceremonialul începuse cu două zile înainte în Franța, când Germania se recunoștea învinsă în fața reprezentanților SUA și Angliei. Pentru aramata română aflată în Cehoslovacia, luptele au continuat până pe 12 mai, când au fost lichidate ultimele rezistențe hitleriste din munții Tatra. Ziua de 9 mai 1950, reprezintă o altă semnificație pentru că prin Declarația Schuman s-au pus bazele Uniunii Europene, o organizație a statelor cu scopul de a întări legăturile economice, sociale și politice pentru a se realiza o legătură cât mai strânsă între popoare la temelia căreia să stea valorile democratice, armonia și pacea între națiunile bătrânului continent.

În continuare, prof. Ion Diaconu din Vutcani a subliniat importanța revistei comunei care poartă numele localității de unde provine, o publicație pentru identitate ce apare trimestrial și are deviza „Viitorul este în noi și în trecutul nostru”.

Intervențiile au continuat prin prezentarea comunicării „Spiru Haret-întemeietor de școală modernă” a prof.dr. Vasile Sprâncenatu de la Școala Ștefan Ciubotărașu „din comuna Lipovăț, relevându-se importanța spiritului haretian prin care școala are menirea „de a forma buni cetățeni”, de a crește rolul învățătorului ca apostol al luminii în lumea satului. De aceea, ministrul Spiru Haret a fost numit părintele țărănimii și ctitorul învățământului modern românesc.

Gheorghe Clapa a amintit despre zilele culturale ale Bârladului arătând contribuția personalităților tutovene la afirmarea culturii naționale, în acest an când s-au împlinit o sută de ani de la întemeierea Academiei Bârlădene.

Poetul Ioan Măcnea a subliniat procesul de depopulare a satelor din zonă și de diminuare a tradițiilor strămoșești. Apoi, așa cum ne-a obișnuit, a recitat din poeziile sale.

La final, profesorul Dorel Moraru, inițiatorul primelor manifestări de acest gen în comunitate, a arătat dorința localnicilor de a valorifica în continuare tradițiile locale.

În *concluzie*, simpozionul cu tema „Roșiești-cultură, tradiție și istorie” desfășurat în clădirea Centrului Cultural, într-o atmosferă deosebită, a fost o reușită, lucrările beneficiind de excelente condiții oferite de autoritățile locale.

Oameni de știință și laureați ai Premiului Nobel – despre Măria Sa, Vinul

Prof. dr. ing. Avram D. TUDOSIE
Drd. Ing. Avy-Dănuț A. TUDOSIE
Ec. Laurențiu A. TUDOSIE

Via și vinul fac parte din existența, creația și recreația umană, pentru că vinul, băut cu înțelepciune, constituie, prin virtuțile sale, un izvor de inspirație, creație și recreație.

Încă din antichitate, vinul a fost considerat un stimulent, aliment și chiar medicament (Plutarh).

Multe și mari personalități – de la înalți demnitari de stat (șefi de state și de guverne, diplomați iluștrii) și până la oameni de știință și laureați ai Premiului Nobel, literați, filozofi – au prețuit și iubit vinul, unii considerându-l un auxiliar al existenței lor creatoare. Toți i-au adus preamărire, închinându-i mari și celebre gânduri, mărturii, eseuri și alege cugetări, versuri etc., care au rămas în istorie, filozofie și arte.

Prin aceste creații de toate genurile s-a dat o nouă strălucire cuceritoare vinurilor, locurilor și autorilor (oenologilor, scriitorilor și consumatorilor) și enciclopediile ne pun la îndemână copleșitoare dovezi și exemple de prețuire, din toate timpurile

până în zilele noastre, care au intrat și rămas în conștiința publică prin diverse tipărituri și creații. Vinul, opera oenologului și a specificului calitativ al podgoriei, a înstelat opera durabilă a tuturor creatorilor, fiind sursă de inspirație pentru prozatori, poeți, filozofi și geniul artiștilor tuturor operelor de artă.

El a luminat calea gândirii, ajutând să se consacre multe talente, înscriindu-le în rândul nemuritorilor. Homer, Eschil, Sofocle, Horațiu, Plinius, Omar Khayyam, Dante, Petrarca, Boccaccio, Shakespeare și mulți alții au „închinat” cele mai remarcabile pagini în onoarea vinului. La rândul lor Goethe, Baudelaire, Voltaire, Victor Hugo, A. Dumas, Blasco-Ibanez, Păstorel Teodoreanu, N. D. Cocea, G. Topârceanu, V. Militaru, Fănuș Neagu, Nichita Stănescu, M. Sorescu, A. Păunescu, M. Sadoveanu, L. Rebreanu, L. Blaga, Marin Preda ș.a. au cântat cu multă fascinație această băutură. Luând ca argument vinul, Blasco-Ibanez a creat nemuritoarea sa operă „Bodega”, închinată vinificației și vinului de Xeres (și selectată pentru nominalizare la Premiul Nobel), „unde nu se poate deosebi opera de artă, de prepararea și degustarea sublimului nectar de Xeres!”. La Roma, inspirat de minunatele vinuri germane și cele speciale din Italia (ca Lacrima Cristi, Vermutul Italian, Marsala ș.a.), Goethe concepe „Ifigenia”, zugrăvește „Torquato”, imaginează cea mai frumoasă pagină din „Faust”, nutrește germenul romanului său „Wilhelm Meister” și suava idilă „Herman și Dorothea”. Michelangelo Buonarroti și Leonardo da Vinci au desăvârșit cele mai celebre statui și picturi din toate timpurile în „permanenta inspirație” dată de vinurile Franței și Italiei, luând ca idee inspirația celebrilor sculptori Fidias și Praxiteles, din Antichitate.

Chiar dacă nu în exclusivitate, vița-de-vie și vinul au fost menționate în operele lor de către toți marii creatori și artiști, care au elogiat cu epitete și metafore nemuritoare această băutură izbăvitoare și atât de binefăcătoare.

Printre personalitățile planetei care au elogiat virtuțile vinului se înscriu la loc de cinste și mulți laureați ai Premiului Nobel.

În continuare vom cita aprecierile despre vin făcute de câțiva laureați ai Premiului Nobel.

Prima se cuvine a fi menționată cea făcută de marele nostru diplomat, *acad. Nicolae Titulescu*, fost ministru de externe al României, la alegerea sa pentru a doua oară ca președinte al Ligii Națiunilor Unite (O.N.U. de azi) la Geneva:

„Cu vinul – roșu în special – s-a parafat („ștampilat”) primul tratat de neagresiune și frățietate (între oameni și popoare) și de atunci n-a mai avut înlocuitor sau rival în eternitate”.

„Vinul este cel mai sublim produs al naturii și al omului, de aceea, înainte de a-l consuma, trebuie privit... în pahar, de sus, pe dedesubt, la lumină solară sau artificială, să îl miroși, îl sorbi, îl bei – cu nasul, cu ochii, cu cerul gurii și cu ochii minții...”.

„Când un vin este de aleasă calitate, trebuie întâi să-l urmărești, îndelung, cu privirea. Apoi apropii paharul, îl inspiri și, cu un lung suspin, îți imaginezi tot ce îți evocă căldură, duiosie, alinare, plăcere, apoi începi să vorbești despre toate acestea. Puțin mai târziu îndrăznești să-l duci la buze – ca și sărutul unei femei frumoase. I

e-mail: revistaelanul@gmail.com
http://sites.google.com/site/elanulvs/

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: Marin Rotaru

Redactor-șef adjunct: Cristian Onel

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. Vlad Codrea,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca
prof. univ. dr. Ștefan Olteanu, București

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. Arcadie M. Bodale, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

drd. Laurențiu Ursachi, Bârlad

dr. Laurențiu Chiriac, Vaslui

Ion N. Oprea, Iași

dr. Sorin Langu, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: Bogdan Artene
Tipar: SC Irimex SRL Bârlad

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

se distinge astfel savoarea, finețea, puterea, unguiența și alte caracteristici ale personalității și arhitecturii sale...”

„Și apoi, după ce i-ai adulmecat toate aromele și senzațiile, îl înghiți ca pe un elixir al plăcerii spirituale și trupești” (acad. *Anatole France*, laureat al Premiului Nobel) „Sângele e ca vinul... tulbur în tinerețe, gros la bătrânețe” (acad. *H. Sienkiewicz*, laureat al Premiului Nobel).

„Puțină dragoste seamănă cu puțin vin... prea mult, din amândouă strică omul” (*John Steinhach*, laureat al Premiului Nobel).

„Vinul este băutura sine-qua-non a plăcerii; Whisky-ul e numai cel mai bun carburant.”; „Vinul este unul din bunurile cele mai civilizate ale lumii, unul din produsele naturii pare a fost ridicat la cel mai înalt grad al perfecțiunii de către om”; „În privința vinurilor, la început, cea mai mare parte a oamenilor le preferă pe cele dulci, datorită laturii lor pitorești; mai târziu le vor schimba pe toate pentru un vin sec, dar plin și catifelat neavând alt pitoresc decât cinstita lui delicatețe, cu corpul mlădios și proaspăt – în gură și cald când îl pui pe limbă... Cunoașterea vinurilor și perfecțiunea continuă a simțurilor, între care intră în primul rând gustul și buchetul – pot fi surse de mari bucurii de-a lungul unei vieți întregi.”; „Când ai bani, eu nu văd alt mijloc de a-i cheltui mai cu folos, decât pe șampanie”; „Vinul este un prieten bun, mai ales, uneori” (*Ernest Hemingway* laureat al Premiului Nobel).

„Dacă vinul a făcut, dintotdeauna, lumea bucuroasă, penicilina a făcut-o, acum, și sănătoasă” (*Alexander Fleming*, laureat al Premiului Nobel, savant, membru al tuturor academiilor din lume).

„Vinul trebuie considerat un stimulent de prim ordin al poftei de mâncare și cel mai frumos exemplu de reflex condiționat” (*Ivan Petrovici Pavlov*, laureat al Premiului Nobel).

„Vinul – de care popoarele rămân așa de pasionat atașate – este expresia unei nevoi reale, deoarece ușurează transmutația digestivă și exaltă tonusul individualului...” (*Iliia Meșnicov*, laureat al Premiului Nobel).

”...După al treilea pahar... începe să-ți circule sub țeastă un sânge mai cald și mai dinamic,

...la al patrulea pahar începi să resimți o ușoară beție care-ți permite a face, aproape orice faptă de iubire,

...la al cincilea, sala în care mă aflam, lumea mi se păru că devine sublimă, poate unde spiritul meu evolua mai liber,

...la al șaselea pahar, toropit de băutură, am adormit; (toate bucuriile simțurilor mele au fost imperfecte. (*Andre Gide*, laureat al Premiului Nobel, *Fructele mâniei*).

Winston Churchill, prim ministru al Angliei și laureat al Premiului Nobel – a declarat la un dineu (și o degustare oficială): „Vinul bun, muzica aleasă, dragostea și femeia frumoasă sunt niște euforizanți care întineresc mereu și pe cei mai vârstnici” (după note comunicate în 1961 de marele hușean și academician, Mihai Ralea, și prof. Constantin Prisnea, ministru al Agriculturii).

„Cinste și dragoste, ție Românie!

În tine cresc două tinere vițe.

Inteligența și frumusețea lor

Sunt o recunoaștere fără mânie,

Din ele răsar struguri, vinuri și pivnițe mult râvnite.”

Pablo Neruda, laureat al Premiului Nobel, a închinat versuri și gânduri nemuritoare podgoriilor și vinurilor românești, în cartea sa în românește „*Strugurii și vânturile*”). Însoțit de mari amfitrioni români, a vizitat Hușul, într-o seară, comparându-l cu Freibergul german și Bordeauxul francez. Întrând în celebra vinotecă a Școlii Viticole, s-a mirat de miile de sticle cu vinuri vechi, din toate podgoriile românești, „culcate ca niște dame doritoare, ce se cer sculate doar de îngeri, și aceștia, trebuie să fie îmbrăcați, și nu goi”.

„Vinul, când e luat fără exces, e un tonic pentru mușchi și un stimulent pentru spirit” (acad. *G. Bemurd Show*, laureat al Premiului Nobel).

„Vinurile românești dovedesc oriunde și oricând că seamănă cu versurile poeziei eminesciene, lucefărul culturii românești” (*Rafael Alberti*, laureat al Premiului Nobel).

„Vinul însoțește momentele excepționale din viața omului. El țâșnește dintr-o «cadă» ca gândurile noastre călduroase. Îl știe și oratorul, care îl evocă, înainte de a prinde cu verbul său inima celor care-l ascultă...” (*Frederic Mistral*, laureat al Premiului Nobel).

Albert Einstein, laureat al Premiului Nobel, a fost invitat, prin anii '30, să facă o excursie de recunoaștere a valorii podgoriilor germane, de pe Rhin. L-au însoțit mai mulți prieteni, printre care și o doamnă, mai mult decât novice în tainele viei și vinului. La un moment dat, aceasta îl întreabă pe amfitrionul unui domeniu viti-vinicol: „Cum se obține vinul acesta atât de bun?”. I s-a explicat, sumar, că vinul se obține din prelucrarea strugurilor, fermentarea mustului ș.a.m.d. Interlocutoarea întreabă din nou: „Ce sunt strugurii și din ce se obțin?”. I s-a explicat și această „enigmă” dar ea tot n-a înțeles mare lucru...

Și, dintr-o dată, i se adresează lui Albert Einstein pe care îl roagă să-i explice ce este (descoperirea sa epocală) „Teoria relativității”, la care Einstein răspunde simplu și aluziv la ignoranța doamnei, demonstrată anterior: „Cum aş putea să vă explic eu „teoria relativității”, care e mult mai grea, decât „esența vinului”, când dumneavoastră nu știți nici măcar ce sunt strugurii din care se face vinul? Eu, altceva, credeam că să mă întrebați și explicați: De ce, când bei un pahar cu vin roșu sau sorbi sau te bucuri de gura și buzele fierbinți ale unei femei focoase, simți că trece prin corpul tău o senzație de iubire, plăcută și nemaîntâlnită?!”

Explicația este dată, de curând, de cercetătorii oenologi francezi, că numai în aceste două cazuri (iubind și trăind iubirea și licoarea roșie dintr-un pahar), se produce, deodată, hormonul senzual al fericirii sublime, numit de curând excitamină... (TVR 2, 15 mai 2015).

Înceiem cu superba maximă exprimată, în 1875, de Mihai Eminescu, la Huși, în „Stabilimentul cultural Monastireanu”, unde „bătându-l la ochi” o firmă luminoasă cu citatul lui Jean Jaques Rousseau: „În prea puțin vin nu găsești adevărul, în prea mult îl pierzi”, socoti că mai nimerită ar fi expresia sa: „Puțin vin ascute mintea, mai mult o tocește”.